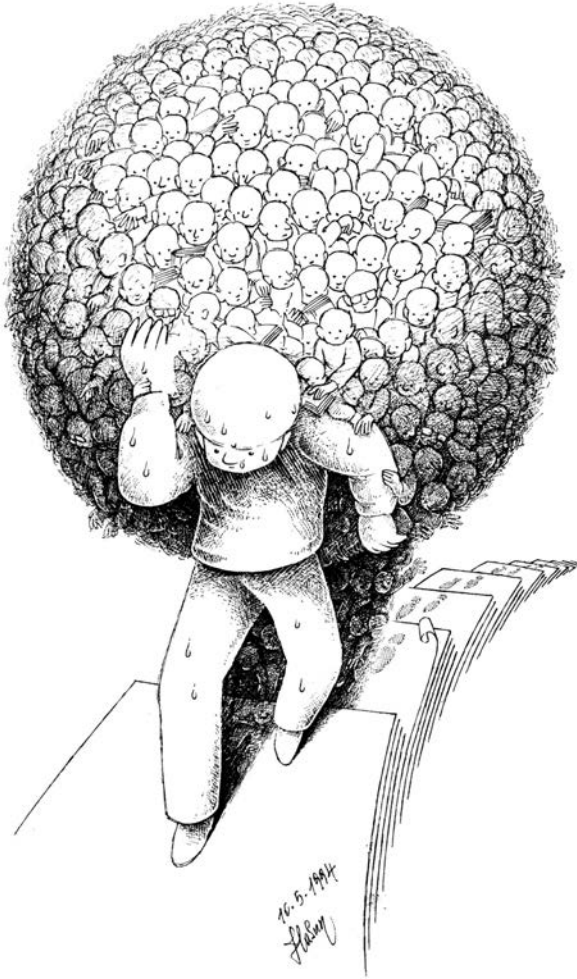

ricat

düşünce, kültür ve sanat dergisi

Sayı: 4 - 2020

“Her insan kendi çağından sorumludur.”

Nuri Pakdil

Dua

Allahım!

Senden nasıl korkarım ki, sen Kerim'sin.

Senden nasıl korkmam ki, sen Aziz'sin.

Sana hangi yüzle dua ederim ki, ben günahkâr bir kulum.

Sana nasıl dua etmem ki, sen kerem sahibi Allah'sın.

Günahımı bağışlamayı nasıl ümit etmem ki,

beni ona sürükleyen senden ümitli olmam oldu.

Nasıl sevinirim ki, sana âsi bir kulum.

Nasıl sevinmem ki, seni tanyorum.

Benim seni sevmemi istiyorsun,

hâlbuki senin bana ihtiyacın yoktur.

O halde ben, senin beni sevmeni nasıl istemem ki,

ben bütün varlığımla sana muhtacım.

Nefsimi nasıl severim ki, sana âsi oldu.

Nasıl sevmem ki, seni onunla tanıdım?

Yahya bin Muâz (ks)

ricat

Sayı: 4 - 2020

Künye

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Talebelere Hizmet Vakfı adına

Murat ELALDI

murat.elaldi@gmail.com

Editör

Ömer Naci SOYTÜRK

omernaci_soyturk@hotmail.com

Tasarım

Yunus KARADENİZ

yunuskaradeniz@outlook.com

Baskı

Star Ajans Matbaacılık ve Ambalaj Sanayi Ltd. Şti.

0 224 249 33 20

İçindekiler

midat

gece

nuri pakdil'in kaleminde mekânlar

nuri pakdil'in şahitliği

neyi o zannedersen, zannettiğin şey öna perde olur

nutk-i şerif

cahit çollak: kul... hiç... vakıf...

modern zamanın sessiz direnişçisi

yanmak en içten, akmak en içe

selim

hayatımızdaki istasyonlar

batı insanının eğitilmiş kedi rolü

modernlik insan şerefine yakışır bir hayata manidir

bir eklektik düşünür olarak ziya gökalp

vicdanın da senin gibidir

pazartesi sendrom mu?

çabuk tüketim: dilimiz ve türkçe

medikalleştirildik mi?

gelecek yaşam konsepti: masdar city

otomobil ve şehir

asıl mesele insan yetiştirmek

yahudi şuuru

bir hikaye, bir film

peki ama neden?

kitap

Midat

Salih DÜLGER

BİSMİHİ.

Hamd ederim O'na. Salât ve selâm O'nun Râsûlüne olsun.

2004-2005 Öğretim yılı Balıkesir Gazi Osman paşa Lisesinden, Balıkesir Merkez İmam-Hatip Lisesine tayinimi/ atanmamı istedim. Bu öğretmenlik hayatımda son yer değiştirmem olacaktı. Öyle de oldu. Eylül ayında, okullar açıldığında beni çok şaşırta bir ortamla karşılaştım. Merkez imam-Hatip okulunda yabancı öğrenciler vardı. Türkiye dışından gelmiş, Bosna-hersek, Arnavutluk, Kosova, Bulgaristan, Kırım, Gürcistan ve Kıbrıslı öğrencilerden oluşan yüz elli kişi civarında bir topluluk. Diyanet Vakfının organizasyonu ile Mersin ili, Düzyazı ilçesinde iki veya üç yıl kalmışlar, ardından Balıkesir İmam-Hatip lisesine nakilleri yapılmış.

Okul yönetimi Balkanları biraz tanımam sebebiyle derslerimi bu öğrencilerin sınıflarından verdi. Ömrümün en bereketli iki yılını bu kardeşlerimle yaşadım. Onlar beni ben de onları sevdim. Ahmet, Hasan v.b bildik isimler daha çok Bulgaristan kökenli öğrencilerde vardı. Doğdukları yerlerin dil ve kültür farklılıklarını ortaklaştıran inanç birliği tek bağları idi. Yani her biri Müslüman fakat genel olarak İslâmî hiç tanımayan bir ailenin çocuğu, Osmanlı haritasının değişik yerlerinden gelmiş delikanlılar. Daha sonra okudukları çeşitli üniversitelerde pek çoğu ile selamlaşmam devam etti. Bir çoğu Türkiye'de fakülte bitirirken, bir kısmı doktoralarını yaptılar.

Onlardan biri kırım Bahçesaray'dan MİDAT TOHTOROV idi. Ben onu tebessümü ile tanıdım. Zaman zaman hüüzünlü yüzünü de gördüm. Benim arkadaşları arasında ilk iletişim kurduğularım oldu. Zira çok meraklıydı. Ve her zaman bir sorusu olurdu. Bu sebeple arkadaşlarının pek çoğuna göre dini hassasiyetleri çabuk ve hızlı geliyordu. Önceleri cinler ve onların âlemini çokça sorarken, daha sonra yaşamamız gereken İslâm onun gündemi oldu.

İmam-Hatip lisesinden sonra eğitimini Bursa ilahiyat fakültesinde sürdürdü. Tezini de tasav-

vuf alanında Prof. Mustafa Kara Hocadan aldı. Mustafa Kara Hoca'nın MİDAT ile olan hatırası çok fazla olmalı. Zira ondan bana sık sık selam getirir. Ayrıca ona olan sevgisini de tekrar ederdi. İlahiyat yılları boyunca MİDAT hem okudu. Hem de bursa ilâhiyatta okuyan ve dünyanın pek çok yerinden gelmiş arkadaşlarını okumaya, seminer ve konferanslara teşvik etti. Onlara iftarlar, piknikler ve gezilerle ulaştı. İnsanları insanlarla buluşturdu. Kardeşlik duygusunun pekişmesine ve ortak dünya görüşünü yaşamaya ve yaşatmaya gayret etti. Her geçen gün gayreti yükseldi ve bir Müslüman olarak arz üzerinde sorumluluk bilinci ile yaşar oldu. Bursadan Kırım'a gitmeden önce yaptığımız son görüşmede, kendisinden sonrası için dertli arkadaş bulmakta zorlandığını söyledi.

Sonrası MİDAT'ın Kırım yılları. Önce memleketi Bahçesaray'da imam olmak istedi. F.G adamları ya bizden olursun ya da yoksun dediler. Müftülük nezdindeki baskılara rağmen köyünde göreve başladı. Camisinin badanası, temizliği, insanlara dokunuşu, heyecanı, büyük-küçük herkesi kucaklaması samimiyeti zorlukları yener gibi oldu. Tam FETÖ baskıları bitti derken selefeler onu bunalttılar. Narin bir yapısı vardı. 2019 kasım ortalarında hastalandığı haberi geldi.

Ve nihayet 2019 Aralık sonunda vefat haberi bana ulaştı. Hanifet Kaykuş isimli arkadaşının deyimini ile "nadir Müslümanlardan" idi.

Bundan önceki sayıda ŞULE YÜKSEL ŞENLER için demiştim ki; yeryüzünde Allah'ın varlığına şahitler var. Şimdi MİDAT için de diyorum ki; şahit olarak yaşadı. Ben de ona mahşer yerinde kabul edilirim Şahit olmak isterim. Öğrencilerimden vefatına şahit olduklarım oldu. Her giden elbette üzüldüm. Allah biliyor ki MİDAT beni hem üzdü hem sevindirdi. Zira iman ve islâm ile bağları kesilmiş insanların tekrar kökleri ile buluşmasını sağlama adına yaşayarak vefat etti.

Bu vesileyle benden önce gidenlere selam olsun. Benden sonra kalanlara rabbim imanlı bir hayat ve ölüm versin. AMİN

Gece

Yasin DOĞRU

çağır beni dağına gecen olurum senin
üç harf, tek kelime, tek hecen olurum senin

sen tehada bir yalnız, ben kalabalıklarda
izin ver, nasılın ve nicen olurum senin

sevda iklimlerinde tâzele umudunu
sonu baştan belli bilmecen olurum senin

geniş zamanlar için kabul et huzuruna
gizlin, açğın, sonran, öncen olurum senin

inceyizdir ezelden kabalık uymaz bize
sen istersen, inan ki incen olurum senim

hep bir ben vardır bende elbet benden içeri
sanma ki hüküm veren ecen olurum senin

hayatın gizemini örtmüyorsa gündüzler
çağır beni dağına gecen olurum senin

Nuri Pakdil'in Kaleminded Mekânlar

İlkay Coşkun AHMET

Her yazar aynı zamanda her şair için yaşadığı yerler, mekânlar az veya çok önem arz eder. Doğal olarak da bu mekânları yazdıkları eserlerle okurlara taşırlar. Yaşadığı şehrin mekânlarıyla özdeşleşip, yazılarında bunları çokça kullanmış öyle çok yazarımız var ki. Bu yazımda o isimlerin en önde gelenlerinden biri olan, yakın zamanda aramızdan ayrılan rahmetli Nuri Pakdil'in kitaplarında yer alan mekânlara ve onun dilinden mekânların anlatımına yer vermek istiyorum.

Konuyu iki başlık altında ele alabiliriz. Nuri Pakdil'in çocukluğunun ve ilk gençlik yıllarının geçtiği daha çok Kahramanmaraş'ı ve devamında da daha çok yazarlık serüvenine şahitlik eden İstanbul, Ankara ve Avrupa seyahatlerini irdelemek istiyorum. 'Ekmeğimiz halis alın terinden' diyerek daha çok Anadolu'yu, bizi ve Müslümanları anlatırken; Kudüs, Filistin, Bağdat, Halep, Mekke, Medine, Türkistan, Afrika nasıl sorusunu çevresine sık sık sormayı da hiç ihmal etmez.

'Nerede bir çeşme görsem, suyu akıyorsa, Maraş'ın manevi görüntüsü süzölmektedir' sözüyle Maraş sevgisi ve ilgisi her dem diridir. Ekinözü (Çelâ)dan daha çok Kahramanmaraş'ın damlarında kurutulmuş tarhanalardan bahseder. Maraş, Bakırcılar Çarşısında çingı çıkaran çekişlerin

seslerini okurlarına taşır. Maraş manifaturacılar çarşısını resmeder bir nevi.

Engizek Dağı, Ahır Dağı, Ali Kayası gibi birçok Kahramanmaraş mekânlarına yazılarında yer verir. 'Ey başı dumanlı Ali Kayası/ Göksüne doğru köprüyü geçince' diyerek, Hz. Ali Efendimizin, ünlü cenklerinin birinde, buralardan da geçtiği, o Kaya'nın üzerindeki izlerin de Sâdık Dövlül'ün ayak izleri olduğu rivayet olunan yere göndermede bulunur. Başka bir yerde bağdönüşü Ahırdağı'ndan Maraş'a inişi anlatır. Maraş'ta horoz seslerinden bahseder. Bu örnekleri çoğaltmak pekâlâ mümkün.

Üstadın gönlünde İstanbul'un yeri, değeri bir başkadır. Bu şehrin sağını, solunu, önünü, arkasını, altını, üstünü deri kaplı bir mistik olarak niteler. 'Fatih'te Haydar Yokuşundan geçtim. Anladım İstanbul'un anlamını bir parça' diyerek İstanbul'un büyüklüğünü, değerini ifade eder. İstanbul'a 'kalbime cemre düştü. Hoş geldin güzel Tarih' mısralarıyla seslenir. 'Hangi gece kuş yüreği değilse Kadıköy/ çok sık görürsünüz çömeli ağlayanları' diyerek bu satırları paylaşır okurlarıyla. Başka bir yerde İstanbul'u 'yarısı mutlaka Üsküdar'dadır/ aynadan geçiyorsa akşamları' demektedir. 'Martılar karanfil dökerken sulara/ hiç

böyle İstanbul olamadı kimse' tanımlamalarıyla devam eder. Yeni Cami'nin alınından öpmeyi ister. 'İşıldar baştanbaşa Boğaziçi/ değmeyegörsün gözlerin sulara' demektedir. Marmara Denizi'ni titrek bir kurbağa olarak görmesi ise ilginçtir. 'Öper Sultanahmed Ayasofya'yı göneşe karışır zülüflerinde' benzetmesini yapar. İstanbul'un Tophaneler Parkı, Galata Kulesi, İstinye, Küplüçük, Kuzguncuk, Kadıköy-Moda Şeridi, Erenköy horozları, Telli Kavak Sokağı, Tunuslu Sokak, Suadiye, Cağaloğlu, Kapalıçarşı gibi onlarca mekânı yazılarıyla ve şiirleriyle taşır bizlere. İstanbul'un mutlak öğreti'ye çeken bir yönünün olduğundan bahseder. Eminönü'nde balık, ekmek yenmesinden martıların havada direnti ikmalı yapmasından ve daha niceleri. Yazılarının bir yerinde İstanbul ile Paris'i şöyle karşılaştırır. 'Güvercin bir sevincin, yükselişin ve umudun simgesi. Köpek; yalnızlığın, korkunun, savunma gereğinin simgesi. İstanbul'da ne kadar güvercin varsa Paris'te o kadar köpek var' demiştir.

Üstad Nuri Pakdil bazı şehirler için "Tanrı'nın gazabına uğrayası kentler" tanımlaması, bir çok noktada üzerinde durulması gereken bir ifadedir. İngiliz'in yurdunu, nifak çıkaracağı her yer olarak görür. Roma'yı put kuyusu olarak niteler başka bir taraftan. Avrupa gidişlerindeki gözlemi bu anlamda olumsuzdur.

Kudüs Şairi olarak nitelendirilen Nuri Pakdil'in kutsal mekânlara ilgisi dikkat çekici ve Müslümanca bir yaklaşımdır. 2015 yılı Mart ayında ilk kez Kudüs'e gittiğinde El Aksâ'nın kapısının görünce titrediğinden bahseder. "Tutsak El Aksâ, bütün Müslümanların inançlarını yıkmayı amaçlayan bir inanç cinayetinin suçsuz kurbanı olarak, Müslümanların kalplerinde, sayfaları yırtılmış kitap gibi' durduğundan bahseder. Mesela, 'Kudüs'ü düşünme saati' teziyle bir yaklaşım sergiler. Kudüs bilinciyle yeni günleri gözetmeyi önceler.

Başka bir yerde Kudüs hakkında şöyle der. 'Ak-maya başladılar mı yıldızlar ellerine/ oturup Kudüs'ü çağır ağır ağır kalbine'

En bilindik sözlerinden birisi, 'yüreğimizin yarısı Mekkedir. Geri kalanı da Medine'dir. Üstünde bir tül gibi Kudüs vardır' Kudüs üzerine yazdığı şiirlerde ve yazılarında başka neler var bir bakalım.

* 'Kudüs sevilmeyen insanlığa girilemez'

* 'Kudüssüz ve İstanbulsuz aşk yoktur. Kudüs kuzeye doğru akar, İstanbul güneye'

* 'Gel/anne ol/ çünkü anne/ bir çocukken bir Kudüs yapar'

* 'Yürü kardeşim ayaklarına bir Kudüs gücü gelsin'

* 'Adam baba olunca içinde bir Kudüs canlanır' Kudüs'den başka Müslümanların kutsal mekânları ve Müslüman coğrafyalara şiirlerinde ve yazılarında bolca yer verir. Mesela, 'sözcüğün onun kavlınden/ bütün yönler silme Mekke' Ayasofya'ya karşı hüznünü 'Ah Ayasofya' diyerek yansıtır.

'Secdeye varacak (mekân)ı/ Duruyor Kâbe'de (zaman)ı' olarak Kâbe'yi ele alır. Mekke Medine Hicret hattından bahseder. 'Gelip yanında durdu mu Afrika/ Bilâlidir ufkunda ki yağmur da'

Yazılarında şiirlerinde Ankara'ya da birçok yerde yer verdiğini görmekteyiz. 'Geçmeyegöreyim Ulucanlar'da/ düşer yoluma gölgeleri tek tek' der. Ulucanlar için, Ankara İstiklal Mahkemesi infazlarının çoğu Samanpazarı'nın bu bölümünde yapıldığından, halkın, asılan Müslümanların anılarını yaşatmak için bu semte Ulucanlar adını verdiği söylenir diyerek birde bu konuda not düşmüştür. 1997 Sincan'ın portresini şöyle çizer. 'Dururken de yürümüyor mu ki Think/ Tank derisi tıklı insanlara'

Üstad, Erciyes'i 'Beyaz saklı ahi/ Hu emekçi Erciyes' olarak tanımlar. Cudi Dağı hakkında şunları dillendirir. 'Cudi Dağı'nda vah vah kurşundan ağır gelir'. Ardından Hacıbektaş'ta mağrur bir kavaktan bahseder. Başka bir yerde 'Namaz Dağı yaslandı Gabar Dağı'na/ şakır şakır varıyorlar İstanbul'a' demiştir.

Yazılarında, şiirlerinde İslam düşüncesini, medeniyetini önceleyen, edebiyatçılığının yanında fikir insanı olarak tanıdığımız yedi güzel adamdan biri olan Nuri Pakdil mekânların dili olmuştur adeta. Gitmeyenlere görmeyenlere aracılık yapmıştır satırlarında. Daha çok Anadolu ve ulaşabildiği, okuduğu Müslüman coğrafyasını gözlemleriyle fikirleriyle okurlarına taşıma isteğini hakkıyla yerine getiren, 'Kudüs Şairi' gibi haklı bir unvana sahip olan Üstad Nuri Pakdil'i bu yazıyla rahmetle ve minnetle anmak istedim. İyi okumalar.

Nuri Pakdil'in Şahitliği

Ahmet Edip BAŞARAN

Sartre'in yazarı tanımlarken kullandığı "çağın tanığı" ifadesi Nuri Pakdil için ilk elde söylenmesi gereken bir hakikat. O, bu tanıklığı Müslümanca bir hassasiyetle ve olağanüstü bir rikkatle Türkçenin burçlarına bir zafer nişanesi olarak dikerek aramızdan ayrıldı. Allah rahmet eylesin, ruhu şâd olsun. Ruh dedim, Pakdil'in sözlüğündeki en ayrıcalıklı kelimelerden birisidir ruh. Onun metinlerinde ruh, omurgaları güçlendiren, direnişi harlayan bir işaret fişeğidir. Ruhunu kazı ve kazan, der mesela. Büyük kaybedişler çağında insan yitire yitire kendini, kendi asil ruhunu bulabilecek midir? Pakdil'in derdi bu soruda uç bulan kavganın, savaşın ta kendisidir aslında.

En çok insan öldürülen bir çağda, yalın ve yalın insanı nasıl savunabiliriz? Pakdil, İslâm'ın ufku olan insanı arar durmadan. Yazdığı metinlerde onun kadar insan kelimesini böylesi bir sıklıkta kullanan başka bir sanatçı hatırlamıyorum. Onun meselesi insan ve insanın konumu oldu hep. Konunun yandığı ve konunun öne çıktığı bir çağda insan nerede duruyor, bu sorunun peşinde canhıraş bir feryatla dolaşır Pakdil. Özellikle son yüzyılda büyük bir kıyıma uğrayan insana ve onun yüreğine

uzatılan bir el gibidir onun bütün cümleleri. O, insana sorguyu, arayışı ve bağlanışı hatırlattır mütemadiyen. İnsana karşı, insana rağmen, insana insanı anlatmak... Pakdil'in hem yalın hem kalabalık yalnızlığı böylesi bir tezadın içinde büyüdükçe büyür.

BAĞLANMAYA GİDEN YOL

Nuri Pakdil kimdir? Bir şair mi, denemeci mi, oyun yazarı mı, hikâyeci mi, günlük yazarı mı? Bence hem hiçbiri hem hepsi... Pakdil, bana kalırsa gelecek yüzyılın edebiyatını inşa eden öncü bir sanatçıdır. İtalyan Türkolog Anna Masala "İnsanlar sizi iki binli yıllardan sonra anlayacaklar." demişti. Pakdil'in metinleri bu anlayışın kâşifleri tarafından incelendiğinde karşılığın serapa bir yazar çıkacak. Yazıyla konuşan, yazıyla susan, yazıyla kendine bir kimlik inşa eden usta bir yazar. Bir Yazarın Notları serisini baştan sona okuyanlar benim ne demeye çalıştığımı elbet anlayacaklardır. O serinin ilk sayfasında üstte şu başlık karşılığın okuru: "İnsanın Süren Sorgusu" Ve kitabın ilk cümleleri: "Arıyorsanız? Neyi? Kimliğinizi mi?"

Sorgu, Pakdil'in metinlerinde bir ana yol

göstergesidir. İnsan sorgulamadığı an yolunu kaybeder. Okumak da sorgunun azığıdır bu bağlamda. Okumadığı gün insan karanlıktadır. Sesini, öfkesini, umudunu, sevincini riyasız ve boyasız anlatmanın derindedir. Hiç eldiven kullanmaz yazarken. Çıplak elleriyle her harfi her kelimeyi adeta tek tek okşayarak kurar cümlelerini. Bu da sorgunun ve sürekli olarak bir iç denetimden geçiyor olmanın doğal ve yalın bir fotoğrafıdır aslında. Nuri Pakdil'in kişiliği, eylemi, yazarlığı, hepsi bir bütün hâlinde bir Pakdil fotoğrafı verir bize. Eylemi hayatı, yazdıkları yaşadıklarıdır.

Nuri Pakdil için edebiyat bir karşı duruş karşılar. O, bu duruşu "klas duruş" olarak resmeder. Ona göre kelimelerin yükünü taşımak, öncelikle o kelimelerin çilesini çekmeye talip olmayı gerektirir. Boşa atılmış bir kurşun yoktur onda. Çünkü hayat olağanüstü bir ciddiyetle yaşanması gereken bir ödev ahlâkiyle iç içedir. Pakdil edebiyatı bir eylem olarak görür. Bir dua, bir yakarış, bir ihtar, bir kimlik ve karakter yoklaması... Onun için mümin bir kuldandan sonra iblise karşı koyan edebiyattır. Çünkü insanın vicdanına bağlıdır damarları. Pakdil, o damarı kurcalar daima. Zihinlere çakılan "BatıÇivisi"ne karşı bir panzehir arar sürekli. Pakdil'in "anti" ile başlayan bütün cümleleri aslında insanı bir istatistik böceğine dönüştüren, insanı yalan ve sahte dünyaların sofrasında ideolojilere meze yapan çağın kodamanlarına verilmiş esaslı bir cevaptır. Hayat bir soru, insan bir cevaptır. İnsan o cevapta yaşar.

İNSANI KUŞANAN UMUT

Pakdil, yabancılaşma olgusunu hem kimlik hem karakter bağlamında irdeler. İnsanın kendine yabancılaşması karakterin, köklerine, tarihine olan yabancılaşması ise kimliğin yozlaşması demektir. Tarih bir anlatılar toplamı değil, capcanlı bir şahit, çırılçıplak bir bilinç hâlidir onda. Tarihin T'sini bir çekiç gibi tutup salladığını söyler, bir protesto biçimidir bu. Egemen verili koşullar karşısında, köksüzler ve tarihsizler karşısında protesto, Pakdil'in eylemci duruşunun şahdamarıdır. Sistemin görmek istemediği insanın bütün niteliklerini bilinçle ve soylu bir inatla bayraklaştırmanın

derindedir o. Karşı duruş, en şiddetli ve öfkeli tavrını yabancılaşma olgusunda gösterir. İnsan kendisiyle tanışmadan bu karanlık çağdan esenlikle çıkamayacaktır.

Pakdil sözlüğünde umudun yeri bambaşkadır. Bütün bu kötücül ve karamsar çağa karşı umutlarıyla yaşar o. Umudun bittiği yerde el değmemiş bir başka umut daha vardır. Umutlarını hangi kurşun vurabilir, derken onu hayata ve insana bağlayan ilahî inayete sınımsız sarılmayı ihmal etmez. Pakdil, tam da bu sebeple, insana ve hayata dair umutlarımıza ve elbette köklerimize sarsılmaz bir özgüvenle sınımsız bağlanmayı öğretmiştir bize. Batı Notları'nı okurken dilinde Yunus'tan dizeler Paris'e inen bir Müslüman yüreğiyle tanışırız. O Müslüman yürek Paris sokaklarını gezerken İstanbul'un güvercinlerini özler. Senegallilere, Cezayirlilere, ümmetin kayıp coğrafyasından kimleri bulduysa işte onlara aşkla, hasretle sarılır. Ufukları ve hayalleri çalınan bir ümmetin çocuklarına "mesuliyet aşısı" yapar. Şehirler onda salt bir bilgi değil, baştan ayağa şuurdur. Mekke, Medine, Kudüs, İstanbul...

Zaman, mekân, insan onun metinlerinde metafizik bir gerilim hattı gibidir. Geçmiş, şimdi ve gelecek o hattın üzerinde birleşir ve tarihsel bir kesitin şahitliğine soyunurlar. Gaflet iptal edilmiş ve kelime aşkın buyruğunda başkaldırmıştır. Pakdil'in en büyük devleti namazdır. Rasim Özdenören'e gönderdiği 22 Ocak 1971 tarihli mektubunda o büyük devleti ne güzel anlatır: "Yine bir namaz kurtuluşunu çağıralım. Dostumuz namazı takımımızın başına geçirelim. Ben bir adım geriye çekiliyorum. Kalemimizi namazın ilkelerine göre açtık. Sayın başkan namaz, ebedî saygı sana! Namaz, ülkenin potansiyelidir. Mutlak potansiyelidir. Geçmişin tarih kitabı, geleceğin eylem göstergesi, günümüzün temel yasası. Tüm akar suların altın yüreği toplanır bir barajda, suyun cemaat halinde namaz kıldığını gördüm. Namaz kadar her gün yenilenen başka ne vardır? Biz, namaz devletinin üyeleri olunca, sınır taşlarını birer birer eritiriz. Sabır, namazın akrabasıdır."

Paranın Müslümancası

Avni GÜNAYDIN

Rahman ve Rahim olan ALLAH'ın adıyla,

“Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için, (çeşitli alanlarda) kimini kimine, derece derece üstün kıldık. Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri (dünyalık) şeylerden daha hayırlıdır.”¹

İnsanlığın iyiliği için gönderilmiş ümmetin mensupları², güzel insanlar!

Günlük maişetimizden, ibadetimize, merhametten caniliğe hayatımızın her alanında müessiriyetini hissettiren para:

Maişetimizi temin için alışveriş aracıdır,

Servet biriktirme aracıdır,

Fiyat belirleme aracıdır.

Birçok zaman, iyilik ve kötülüğün anahtarıdır...

Hâsılı, para iki yüzü olan dünyalıktır.

Para imtihandır, para huzurdur, para züldür...

Para bazen Cennete bazen de Cehenneme varan patikadır...

İnsanoğlu, ürettiklerinin fazlasını başkasına vererek, üretmediği fakat ihtiyacı olan şeyleri alabilmek için önceleri takas sistemi ile vaziyeti idare yoluna gitmiş, daha sonra üretimin çoğalmasa, ihtiyaçların çeşitlenmesi, daha geniş alanlara yayılma istidadı karşısında, takas sistemi yetersiz kalınca, para benzeri sistem yavaş yavaş ortaya çıkmıştır. Önceleri, para benzeri sistemde değişim aracı olarak; arpa, tuz... gibi temel ihtiyaç maddeleri kullanılmış.

Günümüzde kullanmakta olduğumuz para sisteminin MÖ 7. asırda Lidyalılar tarafından icat olunduğu kabulü hala geçerliliğini korumaktadır. İcat edildiği günden beri, bazen bir deri parçası, bazen şekillendirilmiş bir maden, son iki asırdır da sadece ilgili devlet otoritesi tarafından bastırılan, bir de özel ismi olan kağıtlar(kayme, banknot, lira, yuan, riyal, do-

lar...) para olarak kullanılmaktadır. Bilgi-işlem teknolojisindeki hızlı gelişme parayı da klasik yapısından koparmış, devlet otoritesinden bağımsız para benzerlerinin ortaya çıkmasına(bitcoin...), plastik malzemelerin(kredi kartları...) para yerine kullanılmasına imkân sağlamıştır.

Para, rakamların sanal ortamda devri daim yaptığı bir mecraaya doğru hızla ilerlemektedir.

Kendisine bahşedilen şerefin sorumluluğunu idrak eden siz aziz dostlar!

Para imtihandır dedik, para kazanırken de harcarken de imtihandır...

Meşru usul ve yöntemlerle kazanmak ve meşru yerlere yine meşru usullerle harcamak; cennete giden patika,

Meşru olmayan usullerle kazanılan para, meşru yerlere harcansa da, ondan fayda beklemek nafilé...

Meşru usullerle kazanılmayan ve meşru olmayan usullerle ve gayri meşru yerlere harcanan para, Cehenneme giden patika...

Hırs yaparak kazanılan para zillet, mütevazı şekilde kazanmak izzet...

Para için yaşamak eziyet ve gaflet, yaşamak için kazanmak dünyada refah, ahirette felah...

Başkasına el açmadan kişinin kendisi ve sorumluluğu altında olanların maişetini temin için çalışması³, mazlum ve mağdurların kurtuluşuna⁴ vesile olabilmek için meşru usul ve yöntemlerle çalışması teşvik ve takdir edilmiş erdemli bir davranıştır.

Parayı harcarken meşruiyet sınırları içinde kalmanın⁵, israf etmemenin⁶; kazanma aşamasından daha zor bir aşama olduğu tarihten de bilinen bir hakikattir.

Para ile imtihanın zor olan başka bir boyutu da; biriktirmeden⁷ harçayabilmektir. Yani cimrilik hastalığına müptela olma tehlikesidir. Acil ihtiyacı olan insanların var olmalarına rağmen bencilik ederek ya da gelecektekenden endişe duyurarak⁸ servet biriktirmeye devam etmektir. Ele-

bette ki; bencillik de gelecekte endişe duymak da mümine yakışır bir duruş değildir.

Yeryüzünde işlenen haksız fiillerin (cinayet, uyuşturucu ticareti, gasp, hırsızlık...) ve cürümlerin (savaş, sömürü...) çoğunun hedefinde para olduğu gerçeğinden hareketle müminlerin para ile olan imtihanlarının zor olduğu⁹ bilinen bir gerçektir.

Zor olan imtihanın mükâfâtı da büyüktür.

Kâğıt ya da madeni paranın üzerinde yazılan veciz ifadeler, kâğıdın rengi ya da deseni; yazanlarını, kazananları – harcarken meşruiyet sınırlarını çiğneyenlerini, mağdur ve mazlumların çığıllıklarını duymaksızın biriktirenleri kurtarmaya yetmeyecektir.

Yüce ALLAH (cc)'ın, şan şeref vererek, yaratılanların çoğundan üstün kıldığı insanlık ailesinin mensupları olan, siz güzel insanlar!

Hâsılı; hırsın zebunu olmadan¹⁰ meşru şekilde kazanılmış, meşru şekilde harcanmış, mazlumun gözyaşını dindirmiş, müslümanı zilletten kurtarmaya vesile olmuş para, “paranın müslümancası”dır...

Nüfusunun yüzde doksanınından fazlasının müslüman olduğunu beyan eden bir ülkedeki servetin yüzde doksan beşi faiz¹¹ gibi bir kirin içinde yüzüyorsa bu para müslümanca değildir...

Müslümanca olmayan para dünyada mazlum ve mustazafların gözyaşını dindirmediği gibi, Rıza-i İlahi beklentisinden de fersah fersah uzak kalmaktadır.

Kelimelerimizi, bir güzel insanın duası ile hitama erdirelim: “ALLAH (cc)'ım dünyayı kalbime koyma elimden de alma”

Selam ve dua ile...

21 Cemaziyelahir 1441

4. “Sizden birinizin ipini alıp da dağa gitmesi ve arkasına odun demeti yüklenip getirerek onu satması ve Cenâb-ı Hakk'ın bu suretle o kimsenin onurunu koruması, istediği verilse de verilmese de halktan dilenmesinden daha hayırlıdır.”(Buhârî, Zekat 53.)

“Kuvvetli mümin zayıf müminden hayırlıdır”(Müslim, Kader 34.)

“Veren el, alan elden daha üstündür”(Buhârî, Vesaya 9; Zekat 18; Müslim Zekat 94 – 97; Ebû Davud, Zekat 28.)

5. Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden helâl, iyi ve temiz olarak yiyin ve kendisine inanmakta olduğunuz Allah'a karşı gelmekten sakının. (Maide 88)

“İki kimseye gıpta edilir, biri Allah'ın kendisine ilim verdiği ve o ilimle âmil olan kişi, diğeri de Allah'ın kendisine mal verdiği ve o malı hayra sarf eden kişidir.”(İbn Mace, Zühd 24)

“Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerden helâl, tertemiz olanlarını yiyiniz. Ve şeytanın adımlarına tâbi olmayınız. Şüphesiz ki o sizin için pek açık bir düşmandır.”(Bakara 168)

6.” Ey Âdemoğulları! Her mescitte ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin). Yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.”(Arâf;31)

7.” Ey iman edenler! Hahamlardan ve rahiplerden birçoku, insanların mallarını haksız yollarla yiyorlar ve Allah'ın yolundan alıkoyuyorlar. Altın ve gümüşü biriktirip gizleyerek onları Allah yolunda harcamayanları elem dolu bir azapla müjdele.” (Tevbe;34)

8.” Hiç kimse Allah'ın kendisine takdir ettiğini elde etmeden ölmeyecektir. Öyleyse Allah'ın emirlerine karşı gelmekten sakının ve rızınızı güzel yoldan isteyin. Helâl olanı alın, haramdan kaçının.”(İbn Mâce, Ticâret, 2.)

“Ey Muhammed, de ki: “Şüphesiz, Rabbim rızık dilediğine bol verir ve (dilediğine) kısar. Fakat insanların çoğu bilmezler.”(Sebe;36)

9. “Biliniz ki, mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan sebebidir ve büyük mükâfât Allah'ın katındadır.” (Enfâk;28)

“Doğru ve güvenilir bir tüccar, nebilerle, siddiklerle ve şehidlerle birlikte haşr olunacaktır” (Tirmizî, Buyu’ 4; İbn Mace, Ticarat 1; Darimî, Buyu 8.)

10. “Onlar, ne ticaret, ne de alışverişin kendilerini Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyamadığı insanlardır. Onlar, gözlerin ve gönüllerin dehşetle sarsılacağı bir günden korkarlar.”(Nûr, 24/37.)

11.” Faiz yiyenler ancak şeytanın çarparak sersemlettiği kimse gibi kalkarlar. Bunun sebebi onların, “Alım satım da ancak faiz gibidir” demeleridir. Halbuki Allah alım satımı helâl, faizi ise haram kılmıştır. Artık kime Allah'tan bir öğüt erişir de faizciliği bırakırsa geçmişte yaptığı kendisine aittir, işi de Allah'a kalmıştır. Kim de yine faizciliğe dönerse işte bunlar orada devamlı kalmak üzere cehennemliklerdir.” (Bakara 275)

“Resulullah (sav) Faizi yiyene, yedirene, yazana ve bunun iki şahidine lânet etti. Hepsî (günahta) eşittir buyurdu” (Müslim Müsâkât 106)

1. Zuhruf;32

2. Ali İmran; 110

3. Allah'ın sana verdiğiinden (O'nun yolunda harcayarak) ahiret yurdunu ara. Ama dünyadan da nasibini unutma. Allah'ın sana ihsan ettiği gibi, sen de (insanlara) iyilik et...”(Kassas ;77)

“Hiç kimse kendi el emeğinin karşılığında daha hayırlısını yememiştir.”(Buhârî, Büyü, 15.)

Neyi O Zannedersen, Zannettiğin Şey O'na Perde Olur!

Muharrem KAPLAN

Yaratılan her şey, bir mekânda, bir zamanda, bir cihette var olmuştur. Yaratılmışlar bu yönden belli bir mekâna, belli bir zamana, belli bir cihete, yöne tabi kılınmışlardır. Allah, yaratan olduğu için belli bir zamana belli bir mekâna ve belli bir cihete tâbi olamaz; bu imkân dışıdır. Biz O'nu herhangi bir yaratılmış olan ile açıklayamayız. Çünkü akıl, sonlu şeyleri kavrayabilir. O, Ezeli, Ebedi, Zahir ve Batındır. Allah, yarattıklarından münezzehtir. Muhalefetün lil-havâdis.

Güzel ahlaki tamamlamak için gönderilen Resulullah Efendimiz (sav) “Her ne ki senin aklına geliyor, işte Allah Teâlâ onun gayrısıdır.” hadisi şerifine uyararak diyebiliriz ki Allah, yarattıklarına benzemez, hiçbir yaratılmış O'nun zâtını idrak edemez.

Yaratılmış olan insan; düşüncesinde, hayatında ve dahi rüyasında belli bir mekânı belli bir zamanı paylaşır. Bu zaman ve mekânın içine her şey sığar. Her şey de belli bir zamana ve belli bir mekâna nâzır kılınmıştır. Allah, her şeydir demek onu sınırlandırma anlamı katar, bu muhaldir. O, mekânı, zamanı yaratanıdır. O, her şeydir denilerek yaratılmış olanlara benzetme anlamı katar ki bu da akl-ı selime aykırıdır. Allah, yarattıklarına benzemez.

İbn Haldun, tarih bilmeyi iki kısımda belirtir. İlki görünen kısım. Tarih içinde yaşayan devletlerin kuruluş ve yıkılış süreçlerini ele alan zâhirî kısımdır. Ve ikincisi bu görünen tarihe bakarak yaratılışı, yaratılışını ve en nihayetinde yoktan var edilmesini düşünmek, tasavvur ve tahayyül etmektir. İnsanın mekân düzleminde belli bir zamanda yaşadığı göz önünde bulundurulursa tarih, insanlar için geçerli olan bir kavramdır. Tarih, zaman ile ilişki kurularak tekrar değerlendirilmelidir: tarih ve zaman ve insan. Mekânın ve zamanın, kişiler ve olaylarla ilişkisinden neşet eden tarih, insanın durduğu yeri haiz kılar: yaratılışını. Olaya bir de diğer cephesiyle te-

mas edecek olursak eğer insanın bilgisi belli bir mekâna ve belli bir zamana bağlıdır.¹ Kişi ve olayın oluşu aynı zamanda tarih ve zamanın oluşumunu belirler.

Mekân, zaman, kişi ve olay birbirine bağımlıdır. Bu bağ ise bilmekliğin özüdür. İnsan, aciz oluşunu bu dört terim etrafında tekrar be tekrar düşünerek acizliğini bilmeli ve ona uygun hâlini, medeniyetini var kılmalıdır. Yaratılanların insan için yaratıldığı ve bunlar üzerinden haddi aşacak miktarda tasarrufta bulunması bizi, ziyana, zarara, hüsrana götürür. Zaman ve mekân, bize, belli bir yere ait olma, belli bir ikametgâhta var olma anlamıyla gelir. Olay, belli bir zaman ve belli bir mekân olduğu için vardır ki bu tıpkı kişi gibi, belli bir zaman ve belli bir mekân varsa kişi ve olay vardır. Birbirlerinin hem varlık sebebi hem de tamamlayıcısıdır.

Zaman, mekân ve olay, yaratılmıştır. Baş ve sonu olan, belli bir ölçülebilirliği olan, mahrum ve hem mahrumiyetinden dolayı hem de acizliğinden dolayı eksik ve nâkistir. Kişi, belli bir zamandan belli bir zamana belli bir mekândan belli bir mekâna geçerken ya eksikliğini hisseder ya da tamam oluşunu. Her tamam oluş bir eksikliği içinde barındırdığı gibi her eksiklik de bir tamam oluşu geçerli kılar. Bu eksiklik, mahlûkata özge bir durumdur. Akıl da mahlûktur, yaratılmıştır. Yaratılan eksik olduğuna göre eksik olan Mutlak'ı idrak edemez. Yaratan, Rabb, Allah bütün eksiklik ve noksanlıklardan münezzehtir.

¹“O ilktir, sondur, zâhirdir, bâttır. O, her şeyi bilendir.” Hadîd Suresi, 3. Ayet

NUTK-İ ŞERÎF

Ben beni bilmem neyim dünyâ nedir ukbâ nedir
Söyleyen kim söyleten kim aşk nedir sevdâ nedir

Mey nedir sâki nedir Mecnûn nedir Leylâ nedir
Kimse idrâk eylemez bu âlem-i eşyâ nedir

Gül dırahtında kuru feryâd ile kâim isteyen
Ölmeden dostun yoluna tuttuğün da'vâ nedir

Arayıp gezmektedir pervâne aşkın âteşi
Dosta cân vermek murâdı bilmez istiğnâ nedir

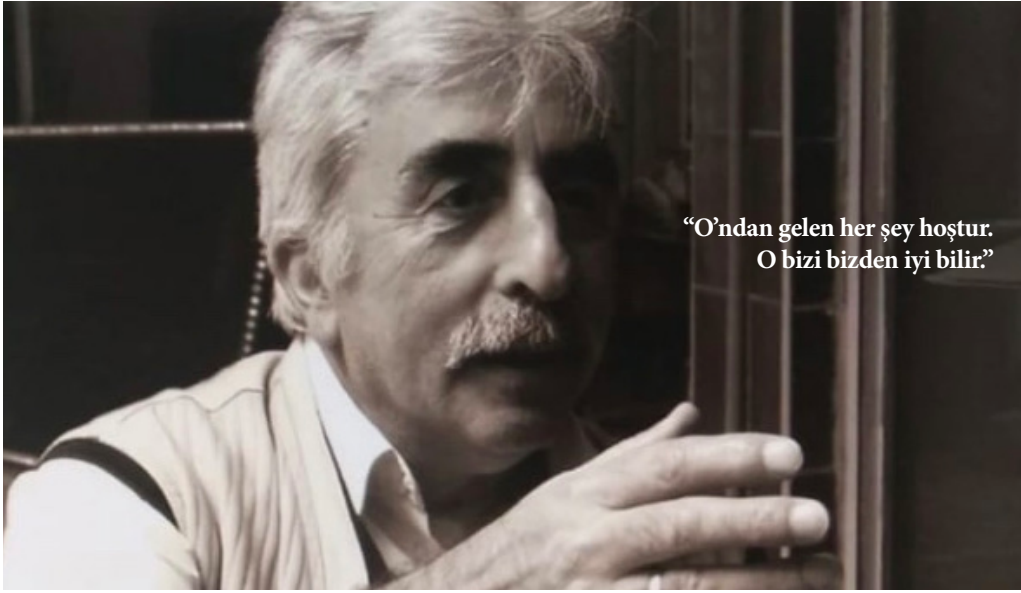
Takınıp zencir-i aşkı divâne oldunsa eğer
Halkı ta'ciz eyleyip senden sana şekvâ nedir

Vâkıf oldunsa eğer "kâlû belâ" esrârına
Maksûdun ancak rızâdır cennet-i âlâ nedir

Şems gibi izhâr olur her kimde var envâr-ı aşk
Âşikâre yanmalı âşiklara ihfâ nedir

Aşk bazârına fuzûli kimse basmasın ayak
Şem'i yanmak rif'atin oddan sana pervâ nedir

Konyalı Âşık Şem'i (1783 - 1839)

“O’ndan gelen her şey hořtur.
O bizi bizden iyi bilir.”

Cahit Çollak: Kul... Hiç... Vakıf...

Murat ELALDI

Pazar sabahı Adil Canbey hocam telefonla aradı, “Cahit Abiyi kaybettik.” dedi. Bir müddet cevap veremedim sonra “İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn” “Allah’tan geldik Allah’a gideceğiz” diyebildim.

Gözümün önünden 2005 yılından bu yana birlikteliğimiz, yoldaşlığımız geldi.

Günlüklerimi açtım, onunla ilgili yüzlerce anekdot vardı. Bursa’da en çok onunla vakit geçirdiğimi fark ettim, hemen toparlandım abdest aldım ve Cahit Abinin evine gittim. Hava soğuktu, daha birkaç gün önce Bursa’ya son 10-15 yılın en çok kar’ı yağmıştı yerler buzlu idi. Vefat günü güneş açmıştı ama yerlerdeki buzlar çözülmemişti. Gençler ellerinde kazma kürek evinin önündeki buzları kırıyorlardı. Evinde eşi Serpil Hanım’a, oğluna taziyelerimi sunmuştum. Ev doluydu, her kademededen, her seviyeden, her meslekten insanlar vardı. Öğrencisi de, işsizi de, milletvekili de, profesörü

de, küçük esnafı da büyük iş adamı da, delisi de velisi de oradaydı.

Ertesi gün öğle namazını müteakip Emir Sultan’da binlerce gönül dostu ile iyiliğine şahitliğimizi bildirdik. Türkiye’nin birçok ilinden yüzlerce kişi bu güzel insanın cenazesinde buluşmuştu.

Burada bulunan yaklaşık 5 bin kişiyi bir araya getiren ve tanıştıran Cahit Çollak’tan başkası değildi.

Pınarbaşı Kabristanlığına defnettik.

Emir Sultan imam-hatibi Mustafa Efe hislerimize tercüman olan bir konuşma yaparken daha fazla dayanamadım ağladım. Aslında kimimiz içinden kimimiz dışından herkes ağlıyordu bu güzel insanın ardından. Mustafa Kara hocamın Cahit abi için yazdığı dörtlük tam da O’nu özetliyordu.

Cenazeden sonra Eskici Mehmet Efendi’de Fakir ve Muhtaçlara Yardım Derneği’nin ha-

dimlerinden Ahmet Kovancılar abinin ikram ettiği çayları dostlarla yudumladık. Oradan yine Cahit Abinin tanıştırdığı bir başka güzel insan Ertuğrul Seyhan Abinin evine ziyarete gittim. Cahit Abinin vefatını ona söyleyemedim, o aramızdan ayrılmamış gibi, Cahit Çollak merkezli sohbetler ettik.

Eve döndüm, Yasinler okudum, okulda öğrencilerimizle hatimler indirdik.

O gidince sanki Bursa boşalmıştı. Onunla hatıra olarak çektiğimiz fotoğraflara bakarak, günlüğümdeki ilgili bölümleri okuyarak teselli bulmaya çalışıyordum.

Babamın ölümü kadar sarsılmıştım. Salih Dülger Hocama “Cahit Abinin vefatı beni çok sarstı” deyince Hocam “Allah verir, Allah alır. Ölümün tek tesellisi Allah’a teslimiyettir. Mevlânâ gidenlere rahmet etsin.” demişti.

Tam bir nesli tükenmiş Osmanlı beyefendisi idi. Nezaketi, üslûbu, iletişimi hemen ilk tanışmada dikkat çeken yönleriydi. Onun her yanına gelişimde yeni şeyler öğreniyordum. O beni “yazarlarımdan öğretmen Murat Elaldi” diye tanıttırdı. Ben de kendimi “Uludağ Dergâhı’nın چراغی Murat” diye tanıttırdım, gülümserdi.

Onun dükkânında bana telefon geldiğinde “neredesin” diye soranlara “Cahit Abinin tekkesindeyim” derdim. Hiç ses çıkarmaz gülümserdi, beni hep hoş görürdü.

Daha sonra Talebelere Hizmet Vakfı Bursa Şubesi’ni açtık. Vakıf çalışmalarımız sebebiyle daha sık bir arada olabiliyorduk.

Cahit Abi için cilt cilt kitaplar yazmak mümkün, özel hatıralar anlatmak mümkün ama ben yine onun deyimleriyle tarihe mal olmasını istediğim söz ve niteliklerinin bir kısmından bahsedeceğim.

-Sessiz sedasız, gösterişsiz yolda kalmışlara, yoldan çıkmışlara, mazlumlara, mağdurlara, ihtiyaç sahiplerine el uzatmaya çalışırdı. “Kim senin ulaşamadığı insanlara hizmet edelim.” derdi.

“Tarihe mal olacak çalışmalar yapalım hiç kimsenin sahip çıkmadıklarına biz sahip çıkalım.” derdi.

- Zamanı, mekânı ve parayı çok iyi kullanmıyoruz, derdi.

- Nasılsınız diyenlere “Allah’a kul olmaya çalışıyorum.” diye cevap verirdi.

- “Kendin olmak lazım”, “dertli olmak lazım”, “hâle bırakmak lazım”, “Vicdanın ne diyorsa onu yap”,

“iyi yoldaşlar edinmek lazım, halleşmek lazım”, “hayatın tekrarı yok” derdi.

- Ahiret merkezli yaşardı, dünya’ya ve dünya malına değer vermezdi.

- Ehli hâl idi. Derviş ruhlu, ârif bir insan idi.

- Ehli dil idi. Nezaket sahibi idi. Herkes kendini onun yanında değerli hissedirdi.

- Herkesin yükünü çekmekten haz alırdı. Kimseye yük olmaz, yük olmak istemezdi.

- Kitapçılık, yayıncılık onun görünen mesleği idi. Asıl mesleği insan yetiştirmek idi.

Kitapçı Cahit Çollak’ın ufûlüne tarih:

Kalem ve kitaplarla kitabeti
Dosta ve muhibbâna hitabeti
Ahlâk ve fazilet ve muhabbeti
Bir er geldi onun için seslendi:
“HÛ CÂHİD ÇOLLAK KARDEŞİN RİHLETİ”

1438

Prof. Dr. Mustafa KARA

Modern Zamanın Sessiz Direnişçisi

İsmail KÜÇÜK

İnsanoğlunun nimeti kaybetmeden kadriğini anlayamayan bir yapısı var. Bu yüzden olsa gerek Allah ve Rasulü bizleri nimetleri kaybetmeden anlayıp şükrünü eda etmeye çağırır ve uyarır. Cahit abi bizler için Rabbinizin lütfuydu. Vefat haberiyle Cahit abinin sayesinde öğrendiklerime bir yenisi daha eklendi.

“Dostların ölmeden hayattayken değerini, kıymetini bil.”

Paraya, maddiyata ve mülke bir türlü istenilen değeri vermedi, veremedi. Birçok kişi hatta en yakın dostları ona benzer öğütler verdi. O hep dinledi ve hiç birimizi kırmadan gönlümüzü hoş edecek şekilde konuştu. Hâlbuki onu aklımızla değil de kalbimizle anlamaya çalışabilseydik; yaşamı ve haliyle bizlere, paranın ve mülkün değersiz olduğu bir iklim içerisinde yaşamak istediğini hatta yaşadığını söylemeye çalıştığını idrak ed-

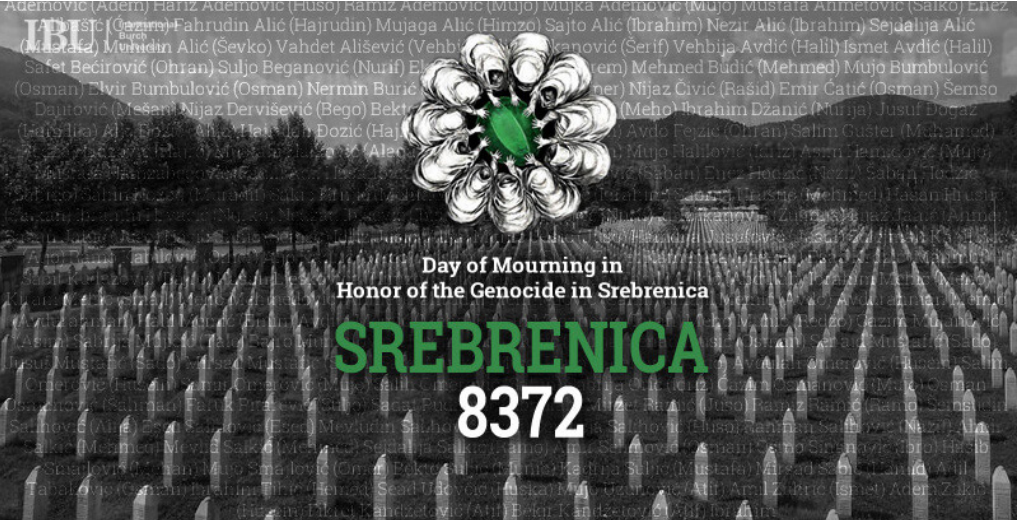
cektik. Sözcüklerle anlatamadı, haliyle aktaramadı. Modern zamanda sessizce hal diliyle direndi. Anlamadık, anlamak istemedik. Çünkü bizler dünya nimetleriyle mutluyduk. Para, mülk, makam, şöhret bizim hafife alabileceğimiz şeyler değildi. Modern zamanda sessizce hal diliyle direndi

Halleşelim diyerek buluştuğumuzda bazen hoşuna giden bir söz karşısında “Müthişsin! Bunu bir tefekkür edeyim.” derdi Cahit abi. Gerçekte müthiş olan kendisiydi ve karlı bir kış günü bizlere son kez ölümün soğuk ama yalın gerçekliği ile hakikati aktardı. Dünyada değer verdiğimiz hiçbir şeyi almadan, bizlerle halleşmesini tamamlayarak; Dosta halini arz etmeye gitti.

Senin bize söylediğin, öğrettiğin gibi;

Müthişsin. Bunu biz bir tefekkür edelim inşallah.

Yanmak En İçten, Akmak En İçe

Hasene GÜN

*Rakunları öldüren kana susamış papağan
Hollandaca konuşuyordu.*

Spencer Holst

Yeşillik. Her yıl temmuz zamanı böyle yeşil olur buralar. Yeşile doyarsın, yeşile doğarsın, yeşille ölürsün. Emanetlerini sahiplerine bırakıp sudan kopan rakunların vardıkları yer burası, artık sabah ve artık uyuyorlar.

“Ne işi var abi bunların burada? Bunlar mı koruyacak bizi? Daha kendi ellerindeki silahlardan korkuyorlar. Gavura güven olmaz. Neyce konuştuklarını, ne halt ettiklerini de anlamıyoruz. Deliye dönüyorum İbrahim abi?”

Kanı kaynıyordu Ömer’in, şükür ki kaynayan kan hala damarlarındaydı. Sinirden, endişeden, belirsizlikten damarlarındaki bütün kan yüzünü kaplamış, gözlerinden fıskırarak gibi duruyordu. Bir şeye cevap ararcasına sürekli sorguluyor ve bulamadığı, hoşnut olmadığı her cevap onu daha bir çileden çıkarıyordu. “Hollanda askeri bunlar, Birleşmiş Milletler göndermiş.”

İbrahim, hüznü kalbinden taşar gibi duran adam, nefes aldı, kadınların ve çocukların bulunduğu tarafa doğru istemsizce kısa bir bakış attığında kızının, annesine doğru kafasını uzatmış titreyen dudaklarıyla bir şey-

ler fısıldadığını fark etti. Nefesini verirken Ömer devam ediyordu konuşmaya, sormaya. “Birleşmiş Milletlermiş, güvenli bölgeymiş hepsi uydurma abi. Bizim güvenliğimizi istiyorlarsa niye aldılar ellerimizdeki silahları? Alınacak silah bizimkiler miydi? Vallahi korkuyorum İbrahim abi, ne olacak bizim halimiz?”

Köyün içinden temiz bir dere geçirdi. Köylüler o dereyi bir lütuf olarak görür ve değerli sayarlardı. Özeldi, sonsuza kadar berrakça akmalıydı, ama öyle olmadı. Kızıştığı anda derenin suyu köye huzur haram olmuştu. O an eli silah tutan herkes sarılmıştı silahlara. Arkalarında kalanlar da dualara, hayalle-re sığınmış, için için Allah’a yakarmışlardı. Vatanları sağ olmalıydı, var olmalıydı, var olmalıydılar.

Birleşmiş Milletler tarafından şehirleri güvenli bölge ilan edilip ellerinden silahları apar topar toplandı ve kamplara yerleştirildiler bir süre önce. Halkı koruması için gönderildiği söylenen bu gavur askerlere kimse güvenmiyor, herkes tedirgince başlarına gelecekleri bekliyordu. Ömer de bu tedirgin-

likten rahatsız olmuş ve sorularına az da olsa cevap alabilmek ümidiyle İbrahim ağabeyine sığınmıştı. Şimdi ise büyük bir duygusuzluk hakimdi İbrahim'in yüzünde. Tepkisizdi.

O sırada bir hareketlenme oldu. Akrepler! diye bağırdı biri. Akrepler geldi. Kıvrıkcık sakallarını sinirle çekiştirirken dişlerinin arasından tıslayarak, "Bir bu eksikti" dedi Ömer. Hollandalı askerler, kümeslerine tilki dadanmışçasına kaçışıyordu. Bir anda akrepler doldurdu kampı. Hollandalı askerler onları saygıyla karşıladı. Akreplerin komutanı sürünürcesine öne çıktı. Hollandalı askerlerin komutanı da ona yaklaşınca elindeki telsizi açarak bir müddet bekledi. Telsizden gelen Hollandaca cümleler daha sonra aynı şekilde akrebin gagasından rahatsız edici bir şekilde çıkıyor, Hollandalı komutanın onayıyla ve akreplerin kıskaçlarını sallamalarıyla anlaşma son buluyordu. Her şey sona ermişti.

Sürüngele, erkekleri arkaları dönük bir şekilde sıraya dizmiş dalga geçip kahkaha attıkları sırada İbrahim, Ömer'i geçirdi aklından. Sırada gözüküyordu. Belki bir önceki topluluktaydı, belki de bir sonrakinde olacaktı. Sonra karısı düştü aklına, sevdi. Çok sevdi. Kızıyla beraber daha çok sevdi. Kızının titreyen dudakları gelince gözünün önüne yumruklarını sıkı sıkıca, çenesinde bir ıslaklık hissetti, sonra da sırtında bir sıcaklık. Ve en son yüzüne battı çakıl taşları, saçları toprağa karıştı.

"Bunlar da bitti, bir sıra daha dizin şuraya."

"Nasil vurdum ama tam boğazından, uçan kafayı gördün mü?"

Askerlerin heyecanlı tavırlarıyla beraber komutanın gözleri her saniye daha da parlaklaşıyordu. Kan gördükçe zevkten dört köşe oluyor, her köşeyi insanlıktan mahrum bırakıyor ve kanla doldurmak adına öldürüp bitiriyordu. "Hepsi bitti komutanım." Yüz hatlarının her bir kıvrımı memnuniyetle beraber doyumsuzlukla dolarken elini bir noktayı gösterircesine gelişi güzel sallayarak, "Siz şurayı kazın, ardından leşleri de parçalayıp içine doldurun," dedi. Etrafındaki kızılıktan ağzı sulanan kasap, salyasını üniformasının koluna silip hafif bir dudak hareketiyle yü-

züne çirkin bir sırtıma yerleştirdikten sonra havlamaya başladı. "Arkalarında bıraktıkları sizindir, doya doya eğlenin..."

Şimdi titreyen bakışlarıyla göremezken yeşilliği, yalnızlığında kayboluyordu Amina. Kırdı dizleri. Çok zaman geçmişti. En karanlık yeşildi ve en aydınlık yeşil. Dere bir daha asla akmadı. O gece ölmüştü oysa, ölmek kolay değildi. İbrahim'e baktı ve kıvrılan dudaklarını yıkadı gözyaşları. "Kızımız," dedi, "iyi mi?" İbrahim cevap vermedi. "Canını yakmamışlar değil mi?" dedi. İbrahim yine cevap vermedi. "Bunca yıldır neredeydin İbrahim!" diye bağırdı sonunda. Arşa çıktı haykırışı, arz titredi, İbrahim cevap vermedi. Bir müddet sadece durdu ve acıyla yutkundu. Tabutun üzerindeki ellerine bakarak, "O akşam kızımıza cevap veremedim İbrahim." dedi. Yeşil bezi avuçladı ve eğdi başını. Gök eğildi onunla beraber. Bir süre sonra koyulaşmaya başlayınca yeşillik kaldırdı bakışlarını. Fısıltıyla, "Çünkü o bir soru değildi." dediğinde kocasının gözleriyle buluştu gözleri ve ayrılmaktan korkarcasına sarıldı kocasına.

Doya doya bakamamıştı kocasının yüzüne. Ömer, İbrahim'e hararetle dert yakınırken o kızını yanına çekmiş usulca bekliyordu. Unutmuş muydu İbrahim'inin yüzünü, uzun zaman sonra bir başka gelmişti ona. Sanki İbrahim değişmişti, İbrahim yanıyordu. En derinde hissediyordu İbrahim'in yangını. Ömer'in heyecanı karşısındaki o sakin duruşu ürpertiyordu Amina'yı. Kollarıyla sarmış olduğu kızının, göğsünden fırlayacakmışçasına atan kalbini duydu içinde. Ömer, bir sonucu varacağını umarcasına bağırarak sorular soruyordu. O an kızı kollarında titremeye başlayınca, Amina'nın içindeki sıkıntı daha da büyüdü, volkan oldu ve patlamaya yüz tuttu. Gözleri kızının gözleriyle buluşunca yok olmak, yerin dibine girmek istedi ve kızının dudaklarından dökülünce kelimeler, Amina bir oldu yerle, patladı dağ, lavlar yaktı en içini ve ilk Amina öldü o an ve onun ölümü en şiddetli olanıydı.

"Çocukları küçük kurşunlarla öldürürler değil mi anne?"

Selim

Meryem Sena METİN

Cemaat birazdan dağılır. Zeytin ve ben her sabah Mescid-i Aksa'nın kapısının önüne gelip önce ayakkabıları sayıyor, her zamankinden fazla ayakkabı çıkmışsa kısa süreli seviniyor ardından namazın bitmesini kapıdan çıkmalarını bekliyoruz. Bazı günler ayakkabı sayıları aynı oluyor ama biz o günlerde de umutla beklemeye devam ediyoruz. İşte dağılıyorlar Zeytin'i biraz kenara alıyorum. Her sabah olduğu gibi önce erkekler çıkıyor. Örtümle yüzümü iyice örtüyorum aslında onlara bakmaya başladığım andan itibaren bunu yaptığım için yüzüm kapalı olsa da kim olduğumu artık biliyorlar. Selim tutuklanalı yüz beş gün oluyor. Yüz beş gündür her sabah burada onun gelmesini bekliyorum. İşte son Müslüman erkekte mescitten çıktı. Selim yine yok. Bu yüz beşinci olmayışı. Selim'e söz verdim yüz bin beş kere de olmasa ben her sabah burada onu beklemeye devam edeceğim.

Zeytin, biraz huysuzlanıyor onu alıp, Rana teyzenin dükkânına götürmeye karar veriyorum. Benim karnım henüz acıkmadı. Selim'in yokluğu taze, bir taş gibi oturuyor mideme. Yolda giderken acıkabileceğimi düşünüp biraz toparlanıyorum. Kendime acıkmam gerektiği komutunu ısrarla vermezsem acıkmıyorum. Gün boyu hiçbir şey yemesem bile açlık hissi gelmiyor. Bunu bana Rana teyze öğretti. Kendisi Kudüs'ün bekleme anası. Tüm bekleyenler nasıl bekleyeceğini ona sorarak öğrenir. Çünkü o kırk beş yıldır bekliyor. Oğlu Ekrem, tutuklandığında on üç yaşındaymış. Direnişin şiddetli dönemlerinden birinde kaçınıcı intifada olduğunu hatırlayamıyorum şimdi ama Selim burada olsa mutlaka tarihi tarihine anlatırdı hepsini. Ben tekrar tekrar anlatmasını, her seferinde yeniden öğretme heyecanını izleyebilmek için bazen bilerek öğrenmezdim. Zeytin, yüksek sesle havlamaya başladı. İsrail askerleri yaklaşıyor. Durduk yere canım sıkılacak şimdi. Bu saatte uyanmaya motive oldukları tek şey ay sonunda hesaplarına yatan bol sıfırlı maaşlar değilse başka hiçbir şey değil. Hiçbirini bir kere bile mabetlerinde ibadet ederken görmedim. Eee tabi ben de onları izliyorum. Selim'i

onlar götürdü.

Kudüs'e yaklaşık dört ay önce gelmiştik. Bu ikinci gelişimizdi. İlk gelişimizin ikimiz içinde çok özel bir nedeni vardı. Burayı henüz romantik İslamcılar keşfetmemişti o zamanlar biz buraya sadece evlenmek için gelmiştik. Türkiye'den Kudüs'e evlenmek için gelmemizi akrabalarımız ve arkadaşlarımız delilik, saçmalık olarak değerlendirseler de bu kararımızdan vazgeçirmeye kimse ikna edememişti. Çünkü biz onlarca yıldır hepimiz yerine bu kutsal mabedi koruyan Müslümanların aslında gerçek yakınlarımız olduğunu düşünüyorduk. Onlar bizim yerine getiremediğimiz sorumluluğu bizim yerimize de üstlenmişlerdi. Biz İstanbul'da bireyselliğin zirvesindeki hayatlarımızda Kudüs için en fazla twit atarken onlar burada tanklara taş atıyordu. Onlar bizim gerçek kardeşlerimizi ve mutlu anlara susamış olmalılardı diye düşündük. Çünkü biz İstanbullular itiraf edelim düğünlerden sıkılmıştık. Her şey sınırları yüzlerce yıl önce belirlenmiş gelenek ve formalitelerle ilerlerken bunca samimiyetsizliğe bir servet harcamamız gerekecekti. Buraya yanımıza gelinlik ve damatlıktan başka bir şey getirmedi. Yakınlarımızdan anne-babalarımız ve kardeşlerimiz geldi. Konsolosluğun uyarısıyla nikahımızı Kubbe'üs-Sahra'nın tam karşısındaki binanın ikinci katında yüzümüze Kubbe'den yansıyan sarımtırak ışıkların aydınlığını izlerken "evet" dedik. Geceyi sadece Kubbe'nin ışığı aydınlatıyor ve onun renginde oluyorduk. Bu anın huzurunu hiçbir düğün salonunda alamayacağımızdan o an emin olmuştum. Ertesi gün Rana teyzenin lokantasında Kudüslü hiç tanımadığımız onlarca aileyle beraber düğün yemeğimizi yemiş ve Arapça şarkılar eşliğinde eğlenmiştik. Askerler düğünümüze gelip "ne oluyor burada" sorgulaması yapmışlardı ama Türk olduğumuzu buraya evlenmek için geldiğimizi anlatınca çok durmadan gitmişlerdi. İçlerinden biri gitmeden yine yapacağını yapıp müzik sistemine tekme atmıştı. Ses cızırtılı gelmeye başlayınca Selim, gitarını çıkarıp Türkçe bir şeyler çalmaya başladı. Kudüslüler

önce şaşkın ve sessizce izlediler. Heyecanımı atınca ben de yan flütümü çıkarttım başladım Selim'e eşlik etmeye. Kudüslüler hala şaşkındı. Rana teyzenin el çırpmasıyla önce genç delikanlılar çıktı sahneye başladılar yöresel halk oyunlarıyla oynamaya. Biz Selimle ne çaldığımızı bir yerden sonra önemsemeden bir ritim tuttuk. Baktık hoşlarına gitti başa sarıp sarıp aynı melodiyi çaldık saatlerce delikanlılar yorulmak bilmediği gibi genç kızların da sanki alkışlamaktan avuçları hiç şişmeyecek gibiydi. Rana teyze arada Arapça bir şarkıyla melodimize eşlik ediyordu, ailelerimizin yüzlerinde ise mutlu bir şaşkınlık vardı. Hava kararınca kadar devam ettik. Rana teyze askerlerin devriye saatinin yaklaştığını söyledi. Kem küm Arapçamızla düğünümüze gelenlere teşekkürler edip nikâh şekerlerimizi dağıttık.

-Ahseen Ahseenn!

-Hı efendim Rana teyze

- Üç dakikadır aynı yere bakıyorsun neden ayaktasın?

-Ben şey. Buraya nasıl geldiğimi hatırlamıyorum.

Düğün günümüzü hatırlayınca yolun nasıl geçtiğini anlamamışım. Rana teyze uyarınca baktığım yerin düğünde Selim ile beraber oturduğumuz köşe olduğunu fark ettim. Zeytin'in karnı iyice acıkmış olmalı ki havlamaları artmıştı. Rana teyze beklemenin anasıdır demiştim ya bekleyenlerin haleti ruhiyelerini hemen anlar soru sormadan yapması gerektiğini düşündüğü şeyleri yapardı. Hemen Zeytin'in mamasını önüne bıraktı. Benim masama da her sabah bıraktığı çörek ve açık limonlu çayı...

-Ben düğün günümüzü hatırladım.

Diyebildim sadece. Karşıma geçip oturacaktı ki kalabalık bir müşteri grubu geldi. Bana eliyle bekle işareti yaptı onlarla ilgilenmeye gitti. Zeytin uslu uslu yemeğini yemiş uyukluyordu. Benim çayım henüz yarılanmamıştı. Düğünden sonra İstanbul'a gidince hep buraya geri dönmenin yollarını düşündük. Uzun yıllar burada yaşamak istediğimizden emindik. Selim mesleği gereği daha önceleri de buraya sık sık gelip gitmişti. Bir haber ajansının Ortadoğu muhabirlerinden biriydi. Bu kararımızı alınca Kudüs bölgesinin sabit muhabiri olmak iste-

diğini ajansa iletmişti. Biraz beklemiştik ama sonunda netice istediğimiz gibi olmuştu. Benim işimi oraya taşımak mümkün olmayacaktı ama ben buna rağmen orada yapabilecek bir şeyler bulacağımı söyledim. Benim işimin yarım kalması Selim'in içine tam sinmemişti ama zaten yarım bırakacağımız çok şey olduğunu fedakârlık yapacağımız zamanların elbette olacağı üzerine uzun uzun konuşmuştu. Türkiye'deki bazı vakıflar aracılığıyla 20'ye yakın yan flüt alabilecek bütçeyi topladım ve buraya geldiğimiz ikinci haftasında küçük bir müzik kursu açtığım da "Selim'e gördün mü bak tamam etmek için gelince yarım kalmıyoruz" dedim. Selim sınısacak gülümsemişti. Kudüslü çocuklar yan flüt öğrenerek biraz olsun bu ağır imtihanlarına mola veriyorlardı. Müzik imtihanlarına ara vermenin en güzel yeriydi bana kalırsa. Çöreği yine bitiremedim. Yarısını Zeytin yedi. Selim, burada olsa üç taneyi beş dakika içinde bitirirdi. Selim hala burada değildi. Selim burada olamıyordu. Selim gel ve şu küçük çöreği tıktıştır ağzıma, zorla yedir bir şey yap yine bayılacağım açlığımı anlayamıyorum. Altı üstü bir çörek elimi ağzıma götüremiyorum. Gözlerim kararmaya henüz başlamıştı ki ağzımı bozduracak sürü geldi yine karşıma dikildi. İbranice bir şeyler zırvalıyorlar ama dediklerinden sadece Selim lafını anlıyorum. Selim der demez gözlerim açıldı tabi. Önceki geldiklerinden yüzüme bakıp kahkaha atıp gidiyorlardı şerefsizler. Şimdi ne olmuş olabilir bunlara? Üst üste hala Selim diyorlar. Adını duydukça kalbim sıkışıyor ama bir o kadar de ferahlıyor. Allah'ın cezalarına İngilizce olarak ne olduğunu soruyorum. İbranice cevap veriyorlar. Çat pat Arapça soruyorum yine İbranice cevap veriyorlar. Yaklaşık on dakika böyle geçti. Yüzlerine tükürmemek için zor duruyorum. Ne olduğunu anlamak istercesine Rana teyzeye bakıyorum tam yanıma yaklaşıyorken, bir patlama sesi duyuldu, askerlerden biri patlatıyor kahkahayı, hızla üst üste öksürmeye başlıyorum nefesim kesilir gibi oluyor sıkıca masaya tutunuyorum...

Fotoğraf: Mehmet Ali ÖZDEMİR

Hayatımızdaki İstasyonlar

Dr. Sümeyye KULA

Zaman öyle çabuk geçiyor ki... Anlayamıyoruz bile yılların bizden alıp götürdüklerini... Ha tuttum, ha yakaladım derken, kayıveriyor avuçlarımızdan. Hayat... Üzerinde mecburi istasyonların olduğu bir uzun yolda yürüyoruz onu yakalayabilmek için...

Üniversiteyi kazanayım, okulu bitireyim, şu sınavı da geçeyim, işe başlayım, evleneyim, evim abram olsun, çocuğum olsun, çocuğun okulu, şunu bunu... Böyle uzayıp gider istasyonlar silsilesi.

Önümüzdeki son istasyonu da geçince artık rahat edeceğimiz sanırız hep. Ama ne yazık ki her zaman bir yenisi bekler bizi... Peşinden koşarken anlamıyoruz ama şöyle bir dönüp baktığımızda artık bir sürü şey için çok geç olduğunu fark ediyoruz... Ve anlıyoruz ki aslında o yolun ta kendisiymiş hayat!... Aslında yaşamakta olduğumuz her anın dokusundaymış...

Rabbimizin gönlünün bizden hoş olacağı kaç iyi şey yapabilmişiz? Kaç insan sevindirmişiz? Kaç kalbe dokunmuşuz kalbimizle? Kaç yüze tebessüm kondurabilmişiz? Kaç yaşlı gözü silebilmişiz? Kaç yüreğin limanı olabilmişiz? Kaç kez uykumuzdan fedakarlık

edip O' nun huzurunda gözyaşı dökebilmişiz? Kaç kez şükretmişiz, sahip olduklarımız ve olamadıklarımız için? Hiç düşündük mü? Evet zaman geçiyor ve son ne zaman bilen yok...

Hayatımızdaki şeyleri bir önem sırasına koyacak olursak, zaman içinde bu sıranın sürekli değiştiğini görürüz. Her şey oluyor ve bitiyor, herkes geliyor ve gidiyor... Biz hayatın içinden geçerken, hayat da bizim içimizden geçiyor...

Bir kendimizle baş başa kalıyoruz ve tabii bir de anılar var... Değil mi ki hayat anılardan ibaret? Dünyevi olan her şey gelir geçer ve geride bir rüya kalır. Yaptıklarımız ve yapamadıklarımız kalır. Yani geride bıraktığımız ayak izlerimiz...

Bizi arayanlar ayak izlerimizi takip edecekler ve ulaştıkları yer işte hayatımızın özeti olacak! Öyleyse çok geç olmadan yönümüzü doğru tarafa çevirelim. Bu hayat bizim hayatımız ve yaptığımız her şey bizim eserimiz olacak.

Görenler onların suretinde bizi tanıyacaklar, bizi anlayacaklar, bizi bulacaklar... Haydi kalkalım ve bir ışık yakalım!

Batı İnsanınin Eğitilmiş Kedi Rolü*

Rasim ÖZDENÖREN

Bazı marifetler kazandırılan bir kedinin tepsi içinde kahve ikram ettiği söyleniyormuş. Bunu işiten hikmet sahibi, muzip biri, kedinin sahibini ziyaret etmeye karar verir. Hoşbeş ederlerken odanın kapısı açılır, kapının boşluğunda, arka ayakları üzerinde dikilmiş, ön ayaklarıyla bir kahve tepsisi tutan, üstelik tepsinin içinde iki fincan kahveyi de taşıyan kedi görünür. Kedi, o vaziyette salına salına kahveleri ikram etmek üzere odanın ortasına doğru yürürken, muzip misafirimiz, kediyi sınamak için cebinde getirdiği fareyi orta yere salıverir. Kedi fareyi görür görmez elindeki tepsiyi bir tarafa fırlatır ve farenin üzerine doğru seğirtir!

Bu fıkrayı mahlûkatın fitratının ve tıynetinin değişmez olduğuna misal olarak anlatırlar. Kimilerine biraz zorlama görünse de, fıkra Batı hayat tarzına uygulanabilir gibi duruyor.

Batı uygarlığı (Avrupalı ve Amerikalı insanın hayat tarzı) yapısal olarak çifte standartlıdır (yani adaletsizdir, yani kendi nefsi için istediğini komşusu için istemez, zararı kendine dokunmayan bir hatanın düzeltilmesi cihetine kolay kolay yanaşmaz).

Batı hayat tarzı sadece adaletsiz değil, aynı zaman-da ikiyüzlüdür de. Hz. İsa'ya atfen bir yanağına tokat atılınca öteki yanağını çevir öğüdü günümüz Hristiyan'ı için bir anlam taşıyor. Onlar tokadı yiyince öteki yanağını çevirme yerine, gücü yettikçe kısas uygulamakla da kalmıyor, işi intikam almaya kadar götürüyor.

Musevilik ise, Roma ve Atina hukuklarında olduğu gibi, ırkçı ve köleci anlayışın ürünüdür. Museviliğe göre, yalnız İsrail neslinden gelenler Allah'ın sevgili kuludur, öteki insanlar Yahudilere hizmet etmek için yaratılmıştır. Bu yüzden, faiz yasağı sadece Yahudiler arasında geçerlidir, diğer din mensuplarına fa-hiş oranlarla faiz uygulamak mubah ve caizdir.

Günümüz Batı âleminde sözü edilen insan hakları kavramını onların şimdi sözünü ettiğimiz ikiyüzlü anlayışından soyutlayarak anlamaya kalkışmak safdillik olur. Almanya'nın, Fransa'nın türlü bahanelerle Türki-ye'ye ve orada yaşayan Türklere karşı uyguladığı hasmane tutum bu cümleden sayılabilir.

Batı âleminin kadim değer yargılarına göre yapılandırılan yeni dünya sistemi aslında Batının geleneksel değer yargılarını sürdürmeye yöneliktir. Yeni dünya düzeninden Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra da, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da bahsedilmiştir. İçinden geçmekte olduğumuz zaman diliminde yaşadığımız dünya sisteminde de kuşku duyulmasın ki, söylenenlerle yapılanlar arasında, kuram ile uygulama arasında aynı dramatik fark sürdürülecektir. Doğal olarak ceberutların lehine... Batı, eğitilmiş kedi rolünü sadece kendi insanları arasında oynar. Müslüman söz konusu olduğunda edindiği eğitimi unuttur. Bu nedenle İslâm'ın sadece Müslümanlara değil, bütün insanlara yardım edeceğine ilişkin inancımız artan bir güçle varlığını sürdürüyor.

*Yeni Şafak/08 Haz 2014

Modernlik İnsan Şerefine Yakışır Bir Hayata Manidir*

İsmet ÖZEL

Modern insan Avrupada doğdu. Nasıl doğdu? Türkler mağlup edilebilir sayıldıktan sonra bunlar kendi varlıklarının neye istinat ettiğine dair bilimsel, felsefi ve sanat yüklü bir dünya inşa etmeye başladılar. Yani 17. yüzyıldan itibaren Avrupada bugün modern bilim dediğimiz şey canlandı. Felsefe, aynı şekilde, Descartes'la beraber çok önemli bir aşama kaydetti.

İlk modernlik işareti Avrupada ve büyük ölçüde İslâm dünyasında kabul edilen kâinat tasvirinin terk edilmesiyle oldu. Yani Immanuel Kant'ın "Kopernik Devrimi" dediği şey oldu Avrupada ilk önce. Kâinatın ya da evrenin merkezinde Dünya'nın olmadığı, Güneş'in sabit kaldığı, gezegenlerin onun etrafında döndüğü, bu gezegenlerden bir tanesinin de Dünya olduğu fikri Avrupada galip geldi.

Fakat bu Kopernik Devrimi dolayısıyla olan şeyi anlamamız lazım. Bu olan şeyde, tabii ki İslâm Ortaçağı'ndan Hıristiyan dünyasına nakil olmuş felsefi yaklaşımlar, ta Antik Yunandan beri gelen bir takım faraziyeler, vesaire, vesaire, bütün bunlar rol oynuyor. Yani dünya merkezli bir kâinat fikri terk edildiği zaman modern insan kendini nasıl algılayabiliyor? Bunu bir anlamamız lazım. Modern insana göre artık dünya merkezde değilse ve sıradan bir gezegende yaşıyorsak üstelik...

Bu Kopernik Devrimi'nin hâkim olmasıyla beraber başımıza ne gelmiştir, önemli olan o. Kopernik Devrimi'nin palavra olduğunu düşünsen de herkesin içine bir kurt düştü. Yani Dünya kâinatın merkezinde değil! Eee? Alelade bir yerdeyiz! Önemsiz! Bulduğumuz yerin önemi yok! Daha önemli yerler olabilir. Yani Dünyada bulunmak kıymetli bir şey olmaktan çıktı. Çünkü Dünya'nın kendisi kıymetli bir şey olmaktan çıktı. Merkezde değil artık, en önemli yer değil. Bu, insanların kafasına bir kere girdi.

Bunu bugün modern dünyayı oluşturan ikinci şey takip etti: Darwin. Evrim Teorisi... Bu sefer bunu tabii cerh eden, saçma bulan birçok şey

oldu. Ama bir kere insanların kafasına, insanın tür olarak gelişme sonucunda doğmuş bir şey olduğu nakşedildi. Yani Darwin'in kuramının bilimsel değeri falan filan değil, ama insanların kafasına böyle bir şema nakşedildi. Kabul etse de etmese de insanlar bir kere mekteplerde okutulduğu için, ister istemez, sınıf geçmek için dahi olsa, onları doğru saymak zorundaydı. Kopernik'ten sonra başımıza gelen şey buydu. Neydi? Dünya önemli bir yer değil, insan da önemi bir şey değil! Ne yani! Maymunlarla ataları aynı, tek hücrelilerden gelişmiş gelişmiş böyle bir şey olmuş. Yani insan olmak öyle kıymeti bir şey değil, nihayet o da bir tür. Bu fikri içinde taşıyarak insan kendine nasıl bakabilir? Kendi hakkında bilinci nasıl edinebilir? Günah, sevap konusunda bir fikre varabilir mi? Hayır. "Ben de nihayet bir hayvanım. Bunun günahı sevabı ne olacak? Kedilerin günahı yoksa benimde günahım yok!" diye düşündü insanlar.

Modern insanı etkileyen, daha doğrusu modern insanı kendini tanımaktan alıkoyan üçüncü şey psikanaliz oldu. Sigmund Freud'la başlayan... Aslında bilinç, bilinçaltı meseleleri Freud'dan daha önce vaz edilmiş meselelerdir. Fakat bunu dünyada okur-yazar insanların kafasına sokan Freud oldu. Freud, Jung, Adler, bunlar bize şunu gösterdiler: İnsanın bir bilinçli hayatı vardır ama bu buzdağının görünen kısmı kadardır. Asıl bizim zihin mekânımız suyun altında bulunan daha büyük kısımdır. Bilinçaltı, bilinci tesiri altında tutar. Yani insan aklı başında bir yaratık değildir. Birçok başka tesirler altında, insan davranışı dediğimiz şey, birçok türün davranışının karmakarışık hale gelmiş ve hiçbir zaman rasyonel karar vermesine imkân tanımayan... Böyle tuhaf bir şeydir. Saldırgan, bencil, haz düşkün ve irrasyonel bir yaratık olarak insanı anlamak mecburiyeti altında kaldığımızı düşünüyüz. Batı'dan bize ithal edilen insan imajı netice itibarıyla bizim insan şerefine yakışır bir hayat yaşamamıza mâni olan bir mantalitedir...

*İsmet ÖZEL'in 23 Kasım 2013 tarihinde Mardin-Kızıltepe'de yaptığı "Her Ferdimize İstiklâl" başlıklı konuşmadan alınmıştır. Konuşmanın tamamına şu adresten ulaşılabilir:

<http://www.istiklalmarsidernegi.org.tr/Yazi.aspx?YID=960&KID=4&PGID=0>

Bir Eklektik Düşünür Olarak Ziya Gökalp

Salih KARAMAN

*“Türk milletindenim,
İslam ümmetindenim,
Garp medeniyetindenim”*
Ziya Gökalp

Çağdaş Türk düşüncesinin en önde gelen isimlerden biri Ziya Gökalp'tir. Türkiye'de sosyolojinin kurulması/kurumlaşması Ziya Gökalp sayesinde. Ancak belki bundan daha önemlisi O, laiklik, ekonomi, eğitim, vb. birçok alandaki düşünceleriyle Cumhuriyetin kuruluş döneminde izlenen politikaların teorisyenidir. Uriel Heyd Gökalp'in önemini şu şekilde ifade ediyor: “Gökalp'in eserleri, Atatürk rejimiyle Jön Türklerin ideolojisi arasında zaruri bir halkadır. 1919-24 arasındaki yazılarında 1908-9 devriminin prensiplerinden (meşruti hükümdarlık, Osmanlıcılık, İslâmda reform, kapitalizm, liberal demokrasi, tekâmülcülük) yavaş yavaş uzaklaşmış; altı oka dayanan Kemalizmin yolunu açmıştır. Atatürk'ün aşırı görüşlerini bütünüyle paylaşmasa da modern

Türk devletinin nazari temellerini atan O'dur diyebiliriz.” (Heyd 1980: 127)

Yüzyıla Damgasını Vuran Düşünür

Bir insanı anlamının öncelikli şartı, içinde yetiştiği ortamı bilmekten geçer. Hele ki bir düşünürü anlamak istiyorsak bu çok daha önemli bir husustur. Çünkü bir düşünürün fikirlerini, hissiyatını, önceliklerini belirleyen ve ona yön veren büyük ölçüde, kendisinden beslendiği kültürel zemindir. Bunun yanı sıra aldığı eğitim, tanıklık ettiği önemli olaylar/ gelişmeler önemli izler bırakır.

Ziya Gökalp'i anlamak, onun düşüncelerini ve kişiliğini sağlıklı bir şekilde tespit edebilmek için, doğup büyüdüğü döneme ve kültürel ortama bakmak gerekiyor. 1876- 1924 arası bir

tarihsel kesitte yaşamış olan Ziya Gökalp bir tarafta savaş, sefalet ve kargaşa içinde bir imparatorluğun yıkılışına şahit olmanın etkisini, diğer taraftan da Diyarbakır gibi o dönemde kültürel yönden zengin ve hareketli bir coğrafyada yetişmenin kendisine kazandırdığı birikimi, topluma karşı sorumluluk duygusu taşıyan bir aydın olarak şahsında taşımıştır.

Diyarbakır'da Dr. Abdullah Cevdet ve Yorgi Efendi gibi isimlerle kurduğu temas, genel anlamda Avrupalı düşünürlere ilgi duymasını, özellikle felsefe ve sosyolojiye odaklanmak yönünde Gökalp'in üzerinde büyük etkiler bırakmıştır. Arapça ve farsça (dolayısıyla İslami ilimleri) bilmenin yanı sıra dönemin 'modası' olan Fransızca'yı öğrenmesi, sahip olacağı donanımın ve sonrasında inşa edeceği sentezin temelinde büyük rol oynamıştır. Bu sayede O, -Namık Kemal'in öncüsü olduğu- toplumsal hayata rehberlik eden bilginin özesindeki -epistemolojik- dönüşümün, yani topluma rehberlik etme misyonunun fıkıhtan sosyolojiye intikal sürecinin öne çıkan isimlerinden biri olmuştur. Örneğin 2. Meşrutiyet döneminde İsmail Hakkı İzmirli ile beraber bir "içtimai usul-i fikh"ı inşa teşebbüsü bu minvalde bir anlam taşır (Gencer 2017: 230-248)

1896 yılında Baytar Mektebinde okumak üzere İstanbul'a giden Gökalp burada İttihad ve Terakki Cemiyetine katılır. İttihad ve Terakki Cemiyeti ile kurduğu temas hem kendisinin hem de Cemiyetin fikri gelişiminde önemli bir sürece zemin hazırlamıştır. Gökalp, önce İttihad ve Terakki'nin, sonrasında da Cumhuriyetin kurucu aktörlerinin ideoloğu rolünü üstlenecektir. Atatürk'ün: " Hislerimin babası Namık Kemal, fikirlerimin babası ise Ziya Gökalp'tir" sözü bu durumun özetle ifadesidir.

Ziya Gökalp 1910 yılında Selanik İttihad ve Terakki Mekteb-i Sultanisi'nde ilk defa olarak sosyoloji dersleri verir. 1914'te "İçtimaiyat Darülmesai'si"ni kurar. 1914- 1915 yıllarında İstanbul Darülmesai'si Edebiyat Şubesi'nin müfredatına "İlm-i İçtimai" (sosyoloji) dersini koydurur (Tanyu 1981: 56-113). Onun bu girişimleri Türkiye'de sosyolojinin kurumlaşmasını sağlamıştır.

Sonraki yıllarda çıkardığı dergilerle (Genç Kalemler, Türk Yurdu, İçtimaiyat Mecmuası,

Edebiyat Fakültesi Mecmuası...) ve yazdığı kitaplarla (Türk Töresi (1923), Türkçülüğün Esasları (1923), Altın Işık (1927), Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak (1929), Yeni Hayat (1930)), "doğan ulus devletinin temellerini atacak ilk sosyal bilimci olarak tarihe geçti" (Gencer 2017: 247).

Ziya Gökalp'in Fikirleri

Osmanlı'nın son dönemlerinde modernleşme hareketlerinin etkisiyle sosyoloji aydınlar nezdinde kabul görmeye başlamıştır. Adeta sosyolojiye, çöküş halindeki devleti kurtarma görevi yüklenmiş, Cumhuriyet dönemindeyse sosyoloji, resmi ideolojiyi toplum nezdinde meşrulaştırmanın aracı kılınmıştır. Cumhuriyet döneminde yeni bir toplum/ kimlik inşa etmek için sosyoloji işe koşulmuştur (Hız & Durdu 2004: 2).

Bu minvalde Ziya Gökalp de "sosyolojiyi içinde bulunduğu şartlar muvacehesinde ülkenin dağılmaması, iç çatışmaların yaşanmaması, milli bağımsızlık, kalkınma ile halka dayanan, milli bir devlet kurabilme, bu amaçla da memleketin meselelerini tespit etmek ve çözüm aramak amacıyla bir imkân olarak değerlendirmiştir." (Sağlam 2014).

Çağdaş Türk düşüncesinde, Ziya Gökalp'in ortaya koyduğu fikirlerin günümüze dek etkisini sürdürdüğü muhakkak. Onun bu başarısının neye borçlu olduğu sorusunun cevabını "düşüncelerinin ve yaklaşımının Osmanlı-Türk devletinin ve toplumunun eğitimlerine ve ihtiyaçlarına denk gelmesi ve bu konu etrafında selevi ya da çağdaşı düşünürlerin, bürokratların ya da aydınların ürettikleri düşüncelerin başarılı ve kuşatıcı bir sentezini geliştirebilmiş olmasında aramak daha doğru olacaktır." (Bulut 2015: 80).

Ziya Gökalp'in devletin/toplumun düze çıkmasına yönelik fikri çabası temelde, Türk toplumunun kendine has kültürel/ahlaki değerleriyle, Avrupa'dan alınmasının kaçınılmaz olduğuna inandığı bilim ve teknolojiyi kaynaştırmak biçimindedir. "Türkleşmek, İslamlaşmak, muasırlaşmak" şeklinde formüle ettiği bu düşüncenin kültürel ögesini Türkçülük, ahlaki ögesini ise İslam, özellikle de tasavvuf oluşturuyordu. Muasırlaşma ise Batı'nın geliş-

mesinin en önemli saiki olan pozitif bilimlerin alınması suretiyle gerçekleşmiş olacaktır. Ziya Gökalp'e göre, "Avrupadan yalnız ilmi ve ameli aletlerle fenlerin iktibası" gerekliydi. Onun nihai gayesi olan "Muasır bir İslam Türklüğü" nün inşası ancak bu suretle mümkündür (Gökalp 1976: 12).

Geleneksel kültür/kimlik devlet nezdinde önemini ve işlevini büyük ölçüde kaybetmiş olsa da, halk nezdinde aksine önemini artırmaktayken, Batı medeniyetinin Osmanlıya intikalinin doğurması muhtemel çelişkiyi/ çatışmayı Gökalp, hars ve medeniyet (kültür ve uygarlık) ayrımıyla gidermeye çalışmıştır. Kendi kültürümüzü koruyarak Batı medeniyet sahasına dâhil olabileceğimizi savunur. Tıpkı geçmişte de İslam medeniyeti dairesinde kendi Türk kültürümüzü korumayı başararak yer aldığımız, hem de bu medeniyetin en önde gelen temsilcisi ve savunucusu olarak başardığımız gibi. Oysa bugün şartlar değişmiştir. Zamanın parlayan güneşi Batı medeniyeti içerisinde Türk kültürünü koruyarak kendimize bir yer bulabiliriz. Kültür ve medeniyet, bu iki alan birbirinden ayrı şeylerdir. Ona göre kültür millî, medeniyet ise beynelmiledir. Kültür bir milletin dini, ahlaki, hukuki, bedii (estetik) unsurlarının içerir. Medeniyeti ise Gökalp, teknoloji boyutunda ele alır. Bu açıdan medeniyet, tüm insanlığa ait olan bir zenginliktir (Bulut 2015: 90).

Avrupada sosyolojinin biri Durkheim diğerrinin ise Marks olmak üzere iki koldan ilerlediğini düşünen Ziya Gökalp, gerek Türk toplumunda işçi sınıfı ile burjuvazinin olmayışı

gerekse toplumun İslam karakteri dolayısıyla Marks'ın düşüncelerine uzak durdu. Durkheim'in sosyolojisi Ziya Gökalp için toplumu anlamak, çöküşten ve parçalanmaktan kurtarmak için adeta sihirli bir anahtar olmuştur. O, Durkheim'in düşüncelerinden Türk toplumunu çözülmekten ve bölünüp parçalanmaktan kurtarmak üzere ve yeni bir Türk sosyolojisi kurmak için yararlanmıştır. "Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'na göre, Gökalp'in Durkheim okulundan aldığı onun görüş ve yoklayış usulüdür... Fakat Gökalp, yalnız almakla kalmamış, aynı zamanda Durkheim sosyolojisinin genel ilkelerini Türklerin içtimaî müesseseleri üzerine tatbik etmiştir." (Sağlam 2014).

Sonuç

Şerif Mardin'e göre Gökalp, çağının hâkim düşüncelerine sistematik ve kuramsal bir statü veren, yöntembilimsel olarak dürüst, kuramsal olarak bilinçli bir yazardır (Parla 1989: 209). Gerçekten de Gökalp hakkında yapılan değerlendirmelerin ortak noktalarından biri onun bir sistem kurabilmiş olmasıdır. Bu özelliği onu önemli kılmaktadır.

Türk sosyolojisi açısından onu önemli kılan bir başka husus - her ne kadar zaman içinde düşüncelerinde değişim göstermişse de- çağdaşlarının çoğunun yaptığı aksine, Batıdaki düşünceleri olduğu gibi taklit etmek yerine Türk toplum yapısını göz ardı etmeyen bir sosyoloji anlayışı geliştirme çabası göstermesidir.

KAYNAKLAR:

- BULUT, Yücel (2015) Sosyal Ve Siyasal Arasına Sıkışmış Bir Düşünür: Ziya Gökalp Ve Hars-Medeniyet Kuramı. Sosyoloji Konferansları, No: 52 (2015-2) / 79-110
- GENCER, Bedri (2017); İslam'da Modernleşme. Ankara: DOĞUBATI Yayınları.
- GÖKALP, Ziya (1976) Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak. Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GÖKALP, Ziya (1981) Makaleler. Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.
- HEYD, Uriel (1980) Ziya Gökalp, Türk Milliyetçiliğinin Temelleri. (çev. Cemil Meriç), İstanbul: Sebil Yayınevi.
- HIZ, Koşar & DURDU, Zafer: (2004) Türkiye'de Sosyolojinin Kimliği. Sosyoloji Dergisi, Sayı 12-13, Yıl 2004.
- KOLEKTİF (2011). Ziya Gökalp. (Editörler: Korkut Tuna, İsmail Coşkun), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- PARLA, Taha (1989) Ziya Gökalp, Kemalizm ve Türkiye'de Korporatizm. İstanbul: İletişim Yayınları.
- SAĞLAM, Serdar (2014) Ziya Gökalp'in Sosyolojisi ve Fikirleri Üzerine Düşünceler. Türkü Yurdu Dergisi, Sayı:328 Aralık 2014 (<https://www.turkyurdu.com.tr/dergi-makaleleri.php?id=351>).
- TANYU, Hikmet. (1981) Ziya Gökalp'in Kronolojisi, Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.

Vicdanın da Senin Gibidir

Rana Yılmaz

Bir eylül sabahı olanlar oldu, sanki gözlerim bir mum gibi alev aldı titreyerek ve hızla söndü. Hayatım hesap-sız kitapsız otuz iki senedir dönüp durduğu yörünge-sinden saniyeler içinde çıktı. Bir eylül sabahı ansızın belirdi vicdan karşımda, dimdik, ürkütücü ve benim gibi bir adama bile delirdiğini düşündürecek kadar gerçek dışı. Ruhu var gibiydi. Evet, bir ruhu vardı.

Gözlerimi açtığımda ve damarlarıma akan siyahlığı gördüğümde ilk düşünmem gereken otuz iki senelik ömrümün yarısını iyi bir araba almak için geçirdiğimi fark etmemin verdiği pişmanlık olmamalıydı. Oturma odasında kösesi sökülmüş koltuğum da olmamalıydı ya da apartman yöneticisinin son iki haftadır benden aidat parası beklediği gibi bir şey.

Ben bir eylül sabahı henüz yataktan kalkamamışken ansızın karşımda beliren, bedenimi büsbütün kuşatan ve içimde yangınlara sebebiyet veren bu tuhaf hissin üstesinden gelecek bir şey düşünmeliydim. Lisede uzaktan uzağa sevdiğim bir kız vardı, mesela onu düşünmeliydim. Adı Sema'ydı, ya da Selma. Ya da öyle bir şeydi ama siyah gözleri vardı, çatlak kaşlıydı.

Onu da düşünmemeliydim zira düşünmem gereken şey apaçık belirmeliydi zihnimde, şüpheye mahal vermemeliydi. Düşündüğüm her şey beni terk edecek kadar ruhsuzdu. Ruh vicdandaydı, ya da vicdan ruhta.

Bir şeyler bir şeylerdeydi ve ben bir eylül sabahı varlığını çoktan unuttuğum bir siyahlığa açmıştım gözlerimi. Vicdanın görülebilir bir şey olduğunu bu yaşıma kadar öğreten olmamıştı, olduysa da ben görmemişim.

Ben kör ve aciz bir yaratıktım.

Bir eylül sabahı yataktan kalkmaya yeltendiğimde acizliğim örselenmiş bir mermer gibi oturdu yüreğime. Ağır bir koku vardı odamda. Pencere kenarındaki yatağımın tanıdık gıcirtısını duymadan kaskatı kasılmış bedenim yatağın içinde ağırlaşmış, öylece duruyordum.

Karşımda vicdan.

Bu yaşıma kadar vicdanın görülebileceğini öğreten olmamıştı bana, olduysa da bana denk gelmemiştir zaten, zira ben talihsiz bir adamdım hep.

Bir eylül sabahı bedenimi istila eden siyahlığa gözlerimi açtığımda, talihsizliğimi ilk defa fark etmiyordum. Ben hep talihsiz bir adamdım. Ne zaman altına yatırırsam paramı altın hep düşmüştü şimdiye kadar, ne zaman bir filme gitsem kötü çıkmıştı ve ben ne zaman çok harcama yapsam o ay apartman gideri tıkanmış, aidatlar artmıştı. Ne zaman yazlık ayakkabı giysem yağmur yağmıştı ve ben ne zaman yanlış bir şey yapsam talihsizliğime verir o yanlış kimsenin göremeyeceği تنها bir yere saklar, arkamı döner ve uyurdum.

Bir eylül sabahı uykudan böyle uyanacağımı bilseydim ya da odamın tam ortasında dimdik dikilen vicdanın görülebilir olduğunu bilseydim belki farklı bir adam olurdu. Rüzgârda savrulan bir market poşeti olmaktan çıkabilirdim belki.

Kimse bana bir eylül sabahı vücudumun katran gibi siyah bir madde tarafından istila edileceğini ve gözlerimi her çevirdiğim yerde vicdanı görebileceğimi söylememişti. Eğer söylenmiş olsaydı ben bundan farklı bir adam olurdu.

“Gözlerinde solgun bir telaş var,” dedi vicdan.

Görülebilirliğinden de öte vicdanın duyulabilir olduğunu da bilmezdim. Bilmezdim insanın en çok kendine zulmettiğini ve vicdanın en çok kendi için kamçıldığını.

Yataktan kalkmak için kendimi zorladım ve nihayetinde yatağın o tanıdık gıcırısını duydum ama yataktan kalkmam imkânsızdı çünkü o siyahlığın damarlarımdan geçerken vücudumu kaskatı kestiğini hissediyordum.

“Daha önce ölmüş müydün?”

“Bu kadar değil,” dedim yok gibi bir sesle.

Oysa henüz ölmemişim. İyi bir arabam yoktu ve daha emekli olup memlekete dönmemişim. Aslına bakılırsa henüz bu hayatta içime sinerek tamamladığım hiçbir şeyim yoktu. En azından evlenmeliydim, diye geçirdim içimden. Bir çocuğum olmalıydı, bana baba dediğini duymalıydım, onunla yaramazlıklar yapmalı, şakalaşmalıydım. Gerçekten bunların hiçbirini yaşamamış mıydım?

Bu korkunç andan çıkmak için gözlerimi sıkıca yumdum. Bir şeyler yapmalı, sayın vicdanı yanımdan yollamalıydım. Durumun ehemmiyeti her geçen saniye katlanarak artıyor ve zihnimde vahim bir sona doğru çığ gibi büyüyordu.

Vicdanla muhabbet açmak benim hayrına olabilirdi. Otobüs kartım boş olduğunda şoförle memleket meselelerine dair ayaküstü sohbet etmekten farksızdı bu. Ancak muhabbete başlamak için doğru noktayı bulmak önemliydi. O yüzden ip üzerine yürüyen bir cambaz dikkatiyle kullanacağım kelimeleri seçtim ve şöyle dedim vicdana: “Merhaba.”

Giriş için fena sayılmazdı ancak cevap alamadım. “Acaba,” dedim yumuşak bir sesle. “Siz daha önce nelerle dediniz?”

Hesap sorar gibi olmasından korktum, tatlılıkla yaklaşmak istiyordum oysa bir yanım içten içe kendime zulmettiğim bu seneler boyunca beni bu sarhoşluk uykusundan uyandırmaya ne diye gelmediğini kızgınlıkla karışık merak ediyordum.

İyi bir cevap bekledim. Kafamdaki soru işaretlerine adam akıllı oturacak bir cevabın derdine düştü yüreğim. İçime su serpecek herhangi bir cevap. Ancak vicdan “Uyuyordum,” dedi.

İşte bu tam benim verebileceğim türden bir cevaptı. Uyumak.

Sadece uyuyordum, dedi. Bu cevap gelecekte şöyle bir sözün dilden dile dolaşması için istek duymama neden oldu: Vicdanın da senin gibidir.

Ancak bu durum hoşuma gitmemişti. Eğer vicdanım uyursa ben nasıl gülümserdim ki insanların yüzüne, işten dönerken fırına uğradığımda nasıl selam vererek içeri girer nasıl hayırlı işler diyerek çıkardım, eğer vicdan ben yeryüzünde kendisinden habersiz başboş dolaşırken nasıl olurdu da memlekette beni evlendirme hayali kuran annemin halini hatrını sordum, ben insanlar arasında hiçbir insanın hiçbir insana üstünlüğü olmadığını, kalp kırmamam gerektiğini nasıl bilirdim de kibrimi burnuma çekip Kaf dağına gitme cazibesine karşı koyardım.

Anlaşılan vicdanım uykunun kollarında bebek gibi mışıl mışıl ya da belki hacı dedem gibi horlayarak uyurken benim tüm bunları bilmem mümkün değildi.

Bilmiyordum vicdanı, bir bardak suyu yüzüne çalarak da olsa uyandırmam gerektiğini.

“Söyleyecek bir şeyin yok mu?” diye sordu vicdan. Sanki bir anda mahkeme salonu sessizliği çınladı kulaklarında, kafamdaki serzenişler gömüldü bu sessizliğe.

“Var,” dedim. Gerçekten de bir sürü soracak sorum vardı. En önemlisinden başlamalıydım. “Acaba,” dedim yumuşak bir sesle.

“Uyurken horluyor musunuz?”

PAZARTESİ SENDROMU

Pazartesi Sendrom mu?

Muhsin Ertuğrul KEMİKLİ

Sendrom nedir ? Sendrom bir tıp terimidir. Türk Dil Kaynaklarına baktığımızda sendromu direkt olarak Türkçeleştirmişiz. Tanım olarak ise sendrom ; “ Özel bir bozukluğu belirleyen, bir arada görülen ve tanıyı kolaylaştıran bulgu ve belirtilerin tümü” ne denir.

Evet gelelim konumuzun başlığının en önemli parçası olan Pazartesi gününe... Neden Pazartesi sendromu denilmektedir. Hafta sonu tatili sonrası iş başı olduğu için mi ? Yaşam döngüsü için çalışmak şart değil mi ? Bu yazıyı yazmadan bir kaç inceleme yaptım; Pazartesi sendromunu beş adımda atlatabilirsiniz , Pazartesi sendromu kalbi tetikliyor mu ? gibi Pazartesiyi bize öcü yapan yazıları okudum, açıkçası da üzüldüm. Hatta Pazartesi günü sendroma inanmış bir esnafın işletmesini açmadığını üzülererek öğrendim.

Halbuki Pazartesi günü ile ilgili nice müjdelere vardır. Niyetler halis olduğunda nice karlı dağlar aşılmaz mı ? Yedi düvel üstümüze saldırırken bizim Pazartesi sendromunun altına sığınarak tembellik yapma lüksümüz yoktur, olamaz...

Dinimizde Pazartesi gününün önemli bir yeri vardır. İbn-i Abbas'tan -radiyallahu anh- şöyle rivâyet edilmiştir:

“Hazret-i Peygamber, pazartesi günü doğdu, pazartesi günü Peygamber oldu, pazartesi Mekke'den Medine'ye hicret etti, pazartesi günü Medine'ye vardı, pazartesi günü vefât etti. Pazartesi

günü (Kâbe'de hakemlik yaparak) Hacer-i Esved'i yerine koydu. Pazartesi günü Bedir zaferini kazandı. Pazartesi günü «Bugün size dininizi tamamladım.» (el-Mâide, 3) âyeti nâzil oldu.” (Ahmed, I, 277; Heysemî, I, 196)

Resulü (sas), “Pazartesi yolculuk ve ticaret günüdür.” “Ey Allah'ın Resulü, bu nasıl olur?” dediler. Buna cevaben “Çünkü o gün Şuayb (as), ticaret yapmak ve rızık kazanmak için yolculuk yapmıştır.” buyurdu. (İbn Mace)

Pazartesi, bizim için işe koyularak sünnete uymanın sevabını ve hayrını ummanın bir anı olamaz mı?Evet bu bilgilendirmeler sonrası diyebiliriz ki ; Pazartesi günün aydınlığı gibi haftanın ilk günüdür. Pazartesi başlangıçtır, umuttur, yeniliktir. Ataletten kurtulup hafta sonu attığımız yorgunlukların verdiği enerji ile haftaya zinde başlamanın günüdür. Zorlukların mücadelenin başlangıç günüdür.

Verimli bir hafta için Pazartesinin de iyi geçmesi gerekmektedir. Pazartesi başlayıp bitirmenin yarısıdır.

Merhum Cahit Zarfıoğlu' nun Pazartesinin kutsalına atıfta bulunan güzel bir sözü ile yazımızı noktalayalım.

“Pazartesi sendromu sosyete şımarıklığıdır. Ekmeğinin peşinde olanlar için pazartesi Besmeledir.”

Çabuk Tüketim: Dilimiz ve Türkçe

Meryem ŞAHİN

“Argo, kanundan kaçanların dili.

Uydurma dil tarihten kaçanların...

Argo, yaralı bir vicdanın sesi; uydurma dil,
hafızasını kaybeden bir neslin.

Argo, her ülkenin;

uydurma dil, ülkesizlerin.”

Cemil Meriç

“Bu yazıyı sizlere sunuyor olmak için uzun bir proseste ele alınan konuya odaklandım. TT, alanında spesifik ve yapmış olduğu işlerle alkış alan kişilerle bir buluşma set edip onlardan brifing aldım. Bazı kelimeleri Googlayıp makro – mikro demeden birçok makaleyi downland yaptım. Elde ettiğim bilgileri editledim, wordingi tamamlanınca karşınızda böyle bir yazı çıkmış oldu.”

Giriş paragrafı biraz abartılı “gözüküyor olsa da” aslında bu konu son on yıldır belirgin gözüküp uzun yıllardır kanayan yaramız.

“**Dilimiz Kimliğimizdir.**” sloganıyla yeni bir boyut kazanan Türkçemizi koruma fikrimizin sahada ne kadar etkin olduğuna hep birlikte bakalım:

Özellikle sosyal medya sayesinde dilin kendi kurallarından “bağımsız olması (!) trend”. Dilin kurallarından bağımsızlığı, özgürlüğü müdür yoksa kendi fişini kendi çekmesi mi? Sosyal medya dili diye bir dil var mı? Var ise sosyal medya dili mi günlük dilden ya da günlük dil mi sosyal medya dilinden etkilenir?

Sosyal medya dilinin günlük konuşmalarımızı esir aldığı bazı kelimelere şunlar örnek verilebilir: *motto, chalange, diss atmak, likelamak, efso, yıkılıyoo, trollemek, youtuber, thug life, trend topic* olmak. Son kelimenin TT diye yazılan kısaltması daha çok kullanılır. Bu kısaltmayı “tete” diye okumak şöyle dursun tiitii diye “i”leri uzatarak okunması makbuldür.

Hazır kısaltmalara değinmişken sosyal medya ile Türk Dil Kurumunun kısaltma anlayışının bambaşka olduğu görülüyor: *slm, nbr, mrhb, tmm, bye* gibi kelimelere iki binli yılların başından beri aşınaydık da *Sa, As, ARO*

(*ALLAH razı olsun*) *KİB* (kendine iyi bak) gibi kelimelerin türemesi ancak post modern dünyanın zaman ile savaşının sonucu olsa gerek. Zamandan ve mekândan tasarruf maksadıyla oluşturulan bu hareket, sosyal medyanın olmazsa olmaz dil kurallarından.

Sosyal medyanın başka bir yazım kuralı ise noktalama işaretlerinin kötüye kullanılmasıdır. Asli görevi olan cümlenin anlam ve bütünlüğünü kurması yerine onları duygularınızı göstermek için “emoji” niyetine kullanabilirsiniz :D , :/ , :(, :) ... Ayrıca klavyenizdeki harflere gelişigüzel basıp anlamsız bir harf dizini elde ederseniz “*random gülüş*” oluşturursunuz hem de daha *cool* bir imaj yakalarsınız. Sosyal medya kullanıcıları konuşmanın samimiyetini bozduğu, arada resmiyet oluşturduğu için noktalama işareti kullanmadıklarını iddia ediyor. Sanki yazım kuralları, sadece resmi makamdakilere resmi yazışmalarda kullanmaları için oluşturulmuş gibi. Burada enteresan olan ise noktama işaretlerini gerektiği gibi kullanıldığında alıcıya bir imâda bulunulması (!).

Sosyal medyanın kelime gücü, sadece yabancı dillerden hazinemize kazandırdıklarıyla sınırlı değil. Artık o , kendi dilimizdeki kelimelere evrim geçirtebiliyor. *Efso, yıkılıyoo* “*tarzındaki*” kelimeler akla ilk gelenler. *Tmm, slm* gibi sözde kısaltmalarda ünlü harflere bir düşmanlık beslenildiği kesin de efsane kelimesine *efso* denilirken maksat herhalde yine samimiyet oluşturmak. Kelime dağarcığımız sınırlandırdığı için *yıkılıyoo* gibi kelimeleri olup olmadık yerlerde kullanabiliyoruz, birkaç kalıp cümle ile günümüzü idame ettiriyoruz. Dilimize yapışmış ve yanlış olduğunu bile bilmediğimiz başka hata olmak, almak, etmek yardımcı fi-

illerini yerinde olmasa da kullanmamız: *sinir oluyorum /oldum/etti, alkış almak, istek almak, sahne almak, yapamıyor olabilir, yapıyor olmazsa, sunuyor olacağım...* Ekleri bilmememiz, yanlış kullanmamız sonucu kelimeleri katlediyoruz. *Alkış almak* diye bir fiil yoktur. İsimden fiil yapan bir ekle oluşan “alkışlanmak” fiili vardır. “*Müdür, binaya giriş yaptı.*” cümlesi de “... binaya girdi.” şeklinde olmalıdır.

Editlemek, layklamak, diss atmak, shazamlamak (şazamlamak) sözcüklerinin diğer dillerden direkt alınamaması, bazı ekler veya yardımcı fiiller ile kullanılmasının sebebi dilin kendi yapısına benzetmek içgüdüleriyle hareket etmesidir. Dilin bu bozulmaz kanunu varoluşundan beri vardır. Train kelimesini tren, London’u Londra diye aldığımız gibi. Fakat *gogllamak* türevi sözcüklerdeki problem, dilin fonetiğine uygun alınması bakmadan karşılığı olup olmadığını düşünmeden ithal edilmesidir. Ayrıca bir zamanlar kaleme yazgaç, trene “alttan öttürmeli, üstten tüttürmeli, çok amaçlı oturgaçlı götürgeç” deme düşüncesi aşıldığına göre hayatımıza giren kavramların kamusumuza nasıl dahil edeceğimiz hususunda Anadolu Türkçesi rehberimiz olmalıdır çünkü uydu kelimelerle fermante edilmeye çalışılan dilimiz, yeni kavramları ancak Anadolu’nun eşsiz kelime hazinesiyle mayalayabilir. Kastamonu’nda bazı ilçelerinde asansöre “katgezer” denilmesi en güzel misalidir. Masada üretilen dilin sahada karşılığı azdır. ‘Selfi’ye özçekim diyen kaç kişidir? Bu yüzden sahada yani dili konuşacak insanlara kulak verilmelidir zaten onlar soruyu sorun olmaduk, teorilere boğmadan halleder. Bu cümleyi yazarken ki kastım kurumlara karşıtlık değil dilin muhatabın unutulmaması gerektiridir.

Plaza dili mesleki dil değildir. Elbette meslektaşların jargonu vardır. Kendi aralarında konuşurken yabancı terimleri kullanmaları doğaldır fakat bunu gündelik konuşmamızda Türkçe karşılığı varken kullanmak ne Türkçeye ne de başka bir dile ait olan tuhaf bir söylemi ortaya çıkarır. En büyük pay televizyonlardaki programlara ait. Bu yazıya da vesile olan yurt dışındaki bir *formattan* uyarlanmış ama adı uyarlanmadan alındığı için ismini yazmak istemediğim bol “*yes chef*” li yemek

programında, İtalyan *chef* yarışmacıya yemeği nasıl yaptığını soruyor. Yarışmacı “*Deep fry yaptım.*” diyor. Türk izleyici artık anlamadığı yabancı terimleri duymaya alıştı, garipse-memiştir. İtalyan şefin müdahalesi ise bir dile saygının göstergesi: “*Deep fry*” deme ağabey, burası Türkiye, *deep fry* ne demek? Derin yağda kızartma deyince kulağa ne kadar güzel geliyor. ”. Moda programında “Trençkotunla bu ayakkabıyı *match* edişini sevemedim. ”, “*Bu kombinasyona blazer ceket olmaz.*” cümlelerine rastlıyoruz. Spor programlarından dilimize sıçrayan ofansif, defansif yaklaşımlarla cümle kurduğumuz sürece ne bir Türk ne de bir İngiliz konuşmamızı anlayabilir. Tabelaalarda da *tower, residance* yazınca kraliyet sarayında yaşamış sayılamayız. Havaalanı – *Airport*, Hoş geldiniz – *Welcome* kelimelerinin tabelaalarda önceliği, büyüklüğü hakkında çıkan yönetmelikler yine de umut verici bir adım.

Yabancı kelimelerin artmasının ana kaynağı, kelimelere Türkçe karşılık bulamamak değil onun altında yatan üretilen kavramın/ nesnin bizim üretmeyişimizdir. Telefon, biz üretmediğimiz için telefon diye söylenir. Yepyeni bir ürünün karşılığı olmadığı için çoğunlukla fonetik bazı değişiklikler yapılarak aktarılır. Yine de bizim üstümüze düşen vazife, biz üretmemişsek ‘computer’ı bilgisayar diye çevirmektir.

Sosyal medya sayesinde farklı dillerden insanların da anladığı bir dil oluştuğu bahanesine sığınanlara cevap her dilin evrensel ve kendini geleceğe taşıma hakkının olmasıdır. Dil sabitleşirse varlığını kaybeder. Doğurganlığı diğer dillerle kelime ticaretine bağlıdır, etkiler ve etkilenir, dönüşür ve gelişir. Dilin kurallardan bağımsızlığını isteyenler hayati damarlarını koparma teşebbüsünde bulunur. Arzumuz herkesin TDK çalışanı gibi yazması, konuşması değil anlamak ve anlatmak için hepimizin yeterli kelime bilgisine, kelimelerin doğru yazılışına ve telaffuzuna hâkim olmamızdır.

Cemil Meriç’in sözleri mottomuzdan ziyade şiarımız olsun: “Kamusa uzanan el namusa uzanmıştır.”.

Medikalleştirildik mi?

Rana YILMAZ

“Sağlıklı insanlar, hasta olduğunu henüz bilmeyenlerdir.”

Claude Bernard

İnsanoğlu fizyolojik yapısındaki muhteşem işleyişin milyonlarca parçasının birbiriyle olan uyumu gereği koordinasyonda bir bozukluk veya yanlış bir işleyiş sonucu hastalıklara açık haldedir. Yüz küsur senedir gerek bu hastalıkların tedavisi gerekse hastalığın semptomlarını hafifletmek için - hatta çoğu zaman bir ilacın yan etkisini gidermek amacıyla- ilaç sanayii tarafından binlerce çeşitte ilaç üretildi. Bu ilaçlar belli bir müddet kullanıldı, kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz sonuçlar verdi, sonunda tedavülden kalktı, yerine yenileri geldi. Ve böylelikle bir takım çarklar dönmeye devam etti.

İnsan vücudunda görülen her türlü belirti, bulgu veya tanının giderilmesi için tıbbın imkânlarının - daha ziyade tıbbın kudretinin (!) - her şeyin üzerinde olduğuna ve modern tıpla tüm bu olumsuzlukların defedilebileceğine inanmak, insanları tıba bağımlı hale getirdi. Günümüz Türkiye'sinde ilaç bağımlısı olarak yaşayan yüz binlerce insan var. Özellikle hastanelerdeki hasta kalabalığının büyük bir kısmını ilaç yazdırmaya gelmiş ilaç bağımlıları veya hastalık hastası olarak tanımlayabileceğimiz insanlar oluşturuyor. Üstelik hastanın istediği

ilacı yazmayan doktor “kötü doktor” olmakla suçlanıyor. Oysa doktor hastanın hastalığıyla ilgilenirken, hasta kendi hastalığından ziyade kendisine yazılacak ilaçla ilgileniyor.

İngiliz Tıp Dergisinin (BMJ) özel sayısında doktorlar ve akademisyenler gündelik yaşamın ilaca boğulmasından, sorgulamadan her rahatsızlığı ilaçla tedavi edilebilecekmış algısı oluşturan medya ve ilaç şirketlerinden şikâyet ettiler. Ölümü, acıyı ve hastalığı yenmek uğruna harcanan paranın sorunları çok daha fazla büyüttüğünün altı çizilen söz konusu yazıda insanların gerçeklerle başetmesinin engellendiği de belirtildi.¹

Günümüzde her yeni alan “tıbbi” olarak tanımlanarak statü kazanıyor.² Uluslararası ilaç firmaları, tıbbi cihaz satışı yapan firmalar ve daha pekçokları tıbbileştirdikleri alanların reklamını yaparak insanlardan gördükleri taleple daha da güçleniyor. Üstelik tüm bu kandırılmışlık, Farmakogenetik gibi ilacı kullanan bireye göre ilaç etkinliğinin değişimini inceleyen bilim dallarının çalışmaları söz konusuysen varlığını sürdürebiliyor.

Çarkların dönmesi için önce halkı herhangi bir hastalığın ciddiyetine ikna etmeli ya da

yeni bir hastalıktan bahsetmeli, sonrasında bu hastalığın tedavisini sağlayacak yeni bir ilaç üretimine başlanmalı. Örneğin bundan elli sene önce bir milyon Avustralyalının sosyal fobiye sahip olduğu iddia edildi, bu durumun haberleri yapıldı ve halk “bilinçlendirildi”. Utangaç insanlardaki bu sosyal fobiyi yenmek için Roche Firması, Manerix³ adlı bir ilaç geliştirdi. Oysa sonrasında klinik deneyler için yeterli hasta bile bulunamadı. Ancak ilaç piyasaya sürüldükten belli bir süre sonra satışlar epey arttı ve firma insanları içinde bulunduğu bu durumdan kurtarmanın gururunu(!) yaşadı.

Günümüz modern tıbbında önce yeni bir hastalık “keşfediliyor” ve bu hastalık tek tek bireylere yükleniyor.⁴ Sonra bu hastalıkların tedavisi için modern tıba başvuruluyor. Oysa amaç tıbbın hâkimiyeti veya medikalleşme⁵ değil hastaların tedavi edilmesi ve hastalık öncesi koruyucu önlemlerin alınmasının sağlanması olmalıdır.

Günümüz dünyasının ciddi sorunlarından biri haline gelmiş olan tıba bağımlı hale gelmenin ve devamındaki olumsuz sonuçları 20. yüzyılın başında Fransa’da Jules Romains tarafından yazılmış, çok defa sahnelenmiş ve filmi de çekilmiş bir tiyatro oyunu olan Dr. Knock, mizahi bir dille anlatıyor. Eserde Dr. Knock bir kasabada göreve başlıyor. Ancak kasabaya geldiğinde eski doktorun hiç düzenli hastasının olmaması, kasaba halkında salgın hastalık oluşma ihtimaline karşı bir korku bulunmaması, herkesin sağlıklı olduğuna inanarak yaşamlarını sürdürmeye devam etmesini şaşkınlıkla karşılıyor. Çünkü Knock, sağlıklı insanların aslında gizli hastalıklarını görmezden gelen insanlar olduğunu inanıyor.

Tıpta hasta vardır, hasta “müşteri” olunca her şey çığırından çıkar. İşte Knock’ın amacı kasabaya ilk geldiği andan itibaren eski doktorun kendisine bıraktığı az “müşteri” sayısını artırmak. Bu noktada çağımızın beklentisiyle Dr. Knock’ın amacı tekelleşiyor: daha çok hastane, daha çok ilaç tükettimi, daha çok ameliyat... Ve bunların gereği olarak da çok daha fazla hastalık.

Dr. Knock kasabadaki sağlıklı insanların ‘saklı hastalıklarını keşfetmeleri’ için kollarını sıvıyor ve işe kasabanın öğretmeni, otel sahibi ve eczacısıyla görüşmekle başlıyor. Öğretmene halkı hastalıklar hakkında bilgilendirmesi için bir takım bilgiler veriyor: öldürücü bir hastalığın hangi yollarla bulaşabileceği, vücutta yerleşen bu hastalığın aylarca hiçbir belirti vermeden ne şekilde ağırlaşabileceği gibi... Böylelikle halk üzerinde hastalıklara karşı bir korku oluşturuyor.

Otel sahibiyile denetim altında tutulacak hastalarına yatak temini için anlaşma yapıyor ve otel, her gün aynı saatte çalan zillerle rektal ateşleri ölçülen 250 hastalık bir hastaneye dönüştürülüyor. Dr. Knock zil seslerinden bahsederken “Kendimi ilah gibi hissediyorum,” der. Çünkü artık kasabadaki evlerde geceleri yanan ışıklar hasta insanların evidir ve bu tamamıyla Dr. Knock’ın eseridir.

Knock, eczacıya artık müşteri sayısının artacağı teminatını verince eczacı bunun için önce insanların hasta düşmesi gerektiğini söyler. Dr. Knock buna karşı çıkar. Çünkü ona göre hasta düşmek eski moda bir görüştür ve modern tıpla beraber tamamen ortadan kalkmıştır. Hastalarına iyi olduklarını söyleyerek onları “kandırmaktan” yana değildir.

Knock tıpkı günümüzdeki firmaların tüm dünya üzerinde kurdukları gücün farkında olması gibi, kendi tıbbi gücünün farkındadır. Hastaya attığı tek bir bakışla onun hastalığını anlayabilmektedir. Ancak bu durum zamanla Knock’ı içinden çıkılamaz bir duruma sokar. Çünkü artık kendi hastalığını keşfedebileceği korkusuyla aynaya dahi bakamaz. Aslında para kazanma yönteminin kurbanı olur. Kısaca aldatan aldanır.

Tıbbi kurumların sağlık için büyük bir tehdit oluşturduğunu fark ettiğimiz şu günlerde Dr. Knock isimli tiyatro eserinin çok büyük önem taşıdığını söylemek mümkün. Bu eleştiri eseri “Knockizm”⁶ kelimesinin Fransızcaya kazandırılmasına vesile olduğu gibi bizlere de şu soruyu sorduruyor:

Medikalleştirildik mi?

1- <https://www.bmj.com/content/368/bmj.m167>

2- Richard Smith

3- Depresyon ve sosyal kaygı tedavisinde kullanılan bir ilaçtır. Amerika Birleşik Devletleri’nde kullanım için onaylanmamıştır, ancak Kanada,

İngiltere ve Avustralya gibi diğer Batı ülkelerinde onaylanmıştır.

4- Sağlıkın Gaspi, Ivan Illich

5- Tıba bağımlı hale gelme.

6- Saflık, her şeye inanma ve ahmâklık anlamında kullanılmaktadır.

Gelecek Yaşam Konsepti: Masdar City

Aydın ÖKSÜZ

Dünya nüfusunun hızlı artması ve beraberinde gezegenimizde ki doğal kaynakların çok hızlı tüketilmesi ülkeleri, bilim insanlarını, küresel güç odaklarını gelecek ile ilgili farklı arayışlara sürüklemektedir. Geleceğin şehirleri, gelecekte besin üretimi, enerji üretimi ve tüketimi. Gelecekte kurulacak çöl, kutup veya yer altı yerleşmeleri. Farklı gezegenlerde oluşturulacak olası yaşam alanları üzerindeki çalışmalar her geçen gün artmakta ve çeşitlenmektedir. Bilinen projeler yanında muhtemeldir ki gizli yürütülen çok sayıda projelerde mevcut. Yakın gelecekte muhtemelen atmosferde, yer çekimsiz ortamda, okyanus tabanında da kurulu şehirlere de tanık olacağız. Yine gelecekte günlük birkaç saniyelik vücut, kan, doku analizi sonrasında vücudun ihtiyaç duyduğu protein, vitamin, su, enerji ihtiyacına göre günlük veya öğün besin kapsülü, doz serum veya besin hapları hayatlarımızın bir parçası haline gelecek. Eğitimde zihinsel veri, bilgi okuma ve transferi, bilgi yükleme, silme taşıma uygulamaları ile karşılaşacağız. Belki kişiye özgü sadece o kişinin duyabileceği frekans yayınları, sinyalleri, anonsları olacak. Kişisel ihtiyaçlarımıza göre düzenlenmiş günlük yaşam rutinleri “spor, yürüyüş, gülme, ağlama, mutlu olma, uyuma gibi” planlanacak.

Dünyamızdaki mevcut doğal kaynakların, sürdürülebilir ve daha barışçıl yöntemlerle kullanılması, çevre duyarlılığının geliştirilmesi, alternatif ve temiz enerji kaynaklarının kullanılmasına önem verilmesi bir çözüm olarak ileri sürülse de insanların, ülkelerin, şirketlerin bitip tükenmeyen hırsları da yeni yaklaşımları, arayışları zorunlu hale getirmektedir.

Masdar: Geleceğin Şehri

Geleceğin şehirlerine örnek olabilecek şehir yerleşmesi Birleşik Arap Emirliği'nin başkenti Abu Dabi şehrine 17 km. mesafede kurulmakta olan Masdar'dır. Bilindiği gibi Ortadoğu, Körfez ülkeleri İklim bakımından çöl ikliminin etkisi altındadır. Gece gündüz yüksek sıcaklık farkı, yağış yetersizliği, şiddetli buharlaşma ve kuraklık tarım imkanlarının sınırlılığı bu iklimin en belirgin özelliğidir. Toprak oluşumu su ve kimyasal ayrışmanın yetersiz olmasına bağlı sınırlı olan bu

bölgenin yüzeyi geniş kum örtüsü ile kaplıdır.

Mevcut en önemli doğal kaynağı petrol olan bu bölgedeki ülkeler bu kaynak sayesinde önemli bir sermaye birikimine de sahip olmuşlardır. Gelecek 30-50 yıl içerisinde petrol rezervlerinin biteceği noktasından hareketle bölge ülke yönetimleri farklı projeleri devreye sokma yoluna gitmektedirler.

Masdar şehri geleceğin şehri olmasının yanında ekolojik şehir ve yaşam konforu en yüksek şehir unvanına da sahip olacak. İşte kurulacak bu şehirle ilgili bazı özellikler:

- Tamamlandığında tahmini 50 bin insanın çöl bölgesinde yaşamasına olanak sağlayacak. Ayrıca binin üzerinde iş yeri, üniversite ve yaşam alanları bulunacak.

- Şehrin etrafı dış ortamdan kaynaklı olumsuz doğal iklim koşullarının etkisinden korunmak ve yine beşeri faaliyetlerden kaynaklı kirlilik v.b etkilerinden korunmak amaçlı duvarlarla çevrili olacak.

- Sokaklar dar tutularak binaların gölgesinin zemini serin tutması sağlanacak. Ayrıca mimari tarzda binalarda oluşturulacak kanatlar, geliştirilecek diğer iklimlendirme ve tedbirler ile zemin ısısının normal atmosfer ısısından 10-15 derece daha düşük olması sağlanacak. Yani çöl iklim bölgesinde çok konforlu bir iklim ortamında yaşam imkânı sağlanacak.

- Karbon salınımlı ulaşım sistemleri yer altından ve yüksek konforlu şekilde gerçekleştirilecek. Daha sonrasında bütün ulaşım sistemleri temiz enerji ile çalışır şekilde düzenlenecek. Ulaşım, bir veya iki kişinin seyahat edebileceği yüksek konforda koza tipi elektrikli araçlar ile sağlanacak. Şoför ve direksiyon olmayan bu ulaşım sistemde gideceğiniz yeri söylemeniz veya sisteme tanımlamanız yeterli olacak.

- Güneş enerjisinin yoğun kullanılacağı şehirde karbon salınımı en düşük seviyede tutulacak.

- Yapımı 2008 yılında başlanan şehir projesi kısmen kullanılmaya başlanmış olsa da 2025 yılında tamamıyla kullanılmaya başlanması planlanmaktadır.

Otomobil ve Şehir

Mustafa TEKİNBAŞ

Dördüncü dünya savaşı tahminimce insanlar ile otomobiller arasında olacaktır. Ne yazık ki insanlar bu savaşı şimdiden kaybetmiş görünüyorlar (Söze bu kadar iddialı bir cümle ile başlayan birisinin okuyucu tarafından ciddiye alınabilmesi için, yazının devamında, bütün akıl sahiplerini ikna edecek parlak kanıtlar sunması gerekir. Öncelikle belirtelim ki hiç de öyle bir çabamız olmayacaktır. Sözümüz sadece gönlünü gönlümüze paralel tutanlardır. Onları zaten ikna etmeye gerek yok.)

“Daha üçüncüsü çıkmadı dünya savaşlarının, dördüncüsüne kadar çoktan arabalar kullanımdan kalkacaktır, yakın zamanda insanlar uçan aygıtlarla ulaşımını sağlayacaktır.” Bu türden görüşler, dünyadaki teknolojik değişimi insan eliyle yapıldığını zannedenler için, isabet oranı yüksek bir tahmindir. Fakaat görülemeyen bir durum var. İnsan bu değişimdeki inisiyatifini çoktan kaybetmiştir. Bütünüyle kontrol otomobillerin mekanik ellerine geçmiştir artık. İnsanoğlu kendi rahatı için geliştirdiği makinelere mahkûm olmaya başlamıştır. İnsan otomobillerin varlığı ve sürekliliği için kendi hayatını ve hayat alanlarını bu mekanik istilacılara terk etmek zorunda kalmıştır.

Günümüz şehirlerinin görüntüsü buna en esaslı bir delildir. Artık şehirler otomobillere göre imar ediliyor Devasa yollar, katran menşeli ziftten asfaltlar, köprüler alt ve üst geçitler, ışıklar (bu ışıklar hayatı aydınlatan ışıklar değil, şehirlerde otomobillerin daha vakur dolaşmalarını sağlayan, otomobil ile insanoğlunun arasındaki ilişkiyi otomobillerin lehine düzenleyen ruhsuz zabıtlar) ve daha bir sürü yatırımlar hep onlar için yapılıyor. Dünya ölçeğinde bu mekanik canavarlar için harcanan paraların hesabı, değme matematikçileri içinden çıkamayacakları durumlara sokacaktır.

Artık dünya onlar için dönüyor. İnsanlık kontrolü çoktan kaybetti. Köşe başlarını tutan mekanik soytarılar halimize bakıp kıs kıs gülüyorlar. Dönülmez kavşakların ortasındayız. Derhal bir şeyler yapılmazsa şu anda, şehirlerimiz içindeki köşeye sıkışmışlığımız,(bu cümlenin kelimeleri mecazdan tamamen arındırılmış, gerçek an-

lamlıdır) daracak kaldırımlara mecburiyetimiz kısa zaman sonra trajik sürgünlere dönüşecektir. Televizyonlar durumu son dakika haberi olarak duyuracaklar. Otomobiller insanları şehirlerden kovuyorlar. Tahminimce yakın tarihimizin her döneminde olduğu gibi sürekli insanlığın mutluluğu ve aydınlık istikbali için çalışan NASA yapmış olduğu ve geleceğe ışık tutan araştırmalar sayesinde bu durumun farkındadır fakat dünya çapında her hangi bir panik ve demokrasi dışı davranışlara yol açmamak için bu durumu itina ile gizlemektedir.

Peki, çözüm nedir? Evvelen, yapılması gereken bu vaziyet herkes tarafından doğru öğrenilip bilinmelidir... Saniyen, durumun diğer türdeşlerimiz tarafından da bu vakanın ciddiye alınması gerekmektedir. Zaman kaybetmeden insanlığın gizli bir şekilde örgütlenmesi sağlanmalıdır. İnsani itaatsizlikler yaygınlaştırılmalıdır. Otomobillerin yoğun olduğu saatlerde ana cadde işgalieri yapılmalıdır. Trafik ışıklarının (ki o ışıklar hakkında yazımızın başında yeterince ve aydınlatici bilgi verdik) her yerde ve her zaman aksine hareket edilmelidir. Tamam, ben de biliyorum bu durum başlangıçta neslimizin aleyhine yoğun kargaşalara ve dramatik kazalara sebep olacaktır. Ama bütün ferasetimle beyan ederim ki zamanla özlenen sonuç alınacaktır. Kısa zaman içerisinde otomobillerin lehine olan bu gidişatı tersine çevirmenin yegâne metodu budur.

Her ne kadar yakın arkadaşlarım bu yazıyı okudukları zaman, uzun zamandır uğraştığım halde bir otomobil satın alamamış olmamın bu yazıyı yazmamda itici ana güç olduğunu(tamamen haksız ve peşin hüküm) düşünseler bile ben bundan zinhar gücenmeyeceğim. Şehirlerimizin otomobillerin bu haksız ve çirkin hegemonyasına bırakılmasına benimde bir itirazım var diyen gönüldaşlarıma son çağrım şudur ki, artık yaşam alanlarımızı, sokaklarımızı, caddelerimizi, şehirlerimizi, ütöpik bir özlemle dünyamızı insanların rahatına, keyfine ve zevkine göre inşa etmemizin için zaman gelmiştir.

Bu yazı insanlığa bir çağrı, yetkililere acil bir uyarı, yetkisiz ve ilgisizlere fasa fiso niteliğindedir.

ASIL MESELE İNSAN YETİŞTİRMEK

Rus-Japon savaşının meşhur komutanlarından Amiral Togo, kanlı savaş sonrası ülkesine döndüğünde, bir kahramana yakışır şekilde karşılanmıştır.

Tüm ülke yönetiminin katıldığı karşılama sonrasında, Amiral Togo'nun şerefine verilen yemek programının ardından Başbakan ayağa kalkmış ve "Sayın Amiralim! Sizin bu ülke için yapmış olduğunuz kahramanlıkları, savaş meydanlarındaki emeğinizi bu topraklarda yaşayan hiç kimse unutmayacak. Millet olarak size çok şey borçluyuz.

Kanlı savaş meydanlarında göstermiş olduğunuz fedakârlıkların karşılığını size ödememiz mümkün değil.

Şu andan itibaren isterseniz emekli olup aileniz ve sevdiklerinizle birlikte, kalan zamanınızı değerlendirin.

İsterseniz kaymakamlık, valilik, milletvekilliği, bakanlık veya herhangi bir mevkide talip olacağınız her kapıyı size açmaya hazırız" demiş.

Başbakan konuşmasını bitirince herkes Amiral Togo'ya yönelmiş. Oturduğu yerden ayağa kalkan Amiral, tüm misafirleri süzdükten sonra ağır ağır konuşmaya başlamış.

"Sayın Başbakanım, sevgili konuklar! Tarafıma göstermiş olduğunuz ilgi için hepinize teşekkür ediyorum.

Evet, çok yoğun ve yorucu savaş meydanlarında askerlerimle beraber büyük zaferler elde etmiş olmanın mutluluğunu ben de yaşıyorum. Bana layık gördüğünüz tüm makam ve mevkiler için hepinize teşekkür ediyorum. Ancak ben bu makamların hiçbirisine talip olmayacağım.

O kanlı savaş meydanlarında fark ettiğim bir gerçek var:

Hiçbir savaş 'İnsan yetiştirme' savaşından daha önemli değil. Meydanlardaki savaşları kazanmak isteyen milletler önce 'İnsan yetiştirme savaşını' kazanmak zorundalar. En büyük savaş, "insan yetiştirme" savaşıdır. İnsan yetiştirme savaşının komutanları 'öğretmenlerdir'. Bana bir ödül vermek istiyorsanız, beni ülkemizin herhangi bir köşesinde, herhangi bir okuluna öğretmen olarak görevlendirin. Ömrümün kalan yıllarını o şekilde geçirmek, benim sizden tek isteğim olacak."

YAHUDİ ŞUURU

"Ne zaman düze çıkarız?"a cevaben!

Çamlıca Kız Lisesi Müdür Muavini Sabahat Egemen Hanım'ın yine bir lise hocası olan arkadaşının başından geçen su hadise, değişik ülkelerde yıllarca azınlık psikolojisi içinde yaşayan Yahudi cemaatinin millet olma şuurunu nasıl kazandıklarını göstermesi açısından oldukça önemlidir:

Çocuklardan not tutmaları için bir defter getirmelerini istedim. Sınıfın tek Musevi talebesi hariç iki gün içinde hepisi isteğimi yerine getirdi.

Her ders Yahudi kızına defter getirmesi gerektiğini tekrarladım da, hali vakti yerinde olduğu halde kız deftersiz gelmekte devam ediyordu. Nihayet aradan bir hafta geçtikten sonra, dediğimi yapmadığı takdirde kendisini sınıfa almaya çağımı söyleyince ağlamaya başladı.

Ailesinin çok geniş imkânı olduğunu bildiğim için ben direnmenin sebebini öğrenmem lazımdı. Kızdan aldığım cevap bir Siyonist prensibin genç bir Yahudi kızında ifade bulmasından ibaretti. Kız ağlamaya devam ederek "ne yapayım öğretmenim, Yako on gündür dükkânını açmadı, herhalde hasta olmalı" dedi.

Yako'dan başkasından alışveriş etmeyi prensibine ihanet addedecek ırki bir taassupla Yahudiliğine gösterdiği bu sadakatin kaçta kaçını Türk gençlerinde bulmaktadır? Çamlıca sakinlerinin el birliği ile zengin ettikleri parçacı Mişon'un kumaş tüccarı olduğunu duyduktan sonra, Yahudi kızının Yako'su da herhalde günün birinde kırtasiye toptancısı olmuş veya olacaktır.

* <https://www.hursitekinici.com/2015/12/01/amiral-togo/>

Bir Hikaye

BU ADAMLARA DİKKAT EDİN!

Kızılderililerin sürüldüğü topraklarda, 1966'da, uzay kıyafetleri giydirilen NASA görevlilerine Ay'a indiklerinde ne yapacakları, nasıl davranacakları anlatılırken, yaşlı bir Kızılderili'nin yanındaki çocukla birlikte bu çalışmalarını her gün izlediği görülür. Aradan geçen birkaç gün sonra çocuk yanlarına gelir: "Beni babam gönderdi. O Beyaz Adam'ın dilini bilmiyor. Ben okulda öğrendim. Babam, bu garip aletler ve kıyafetlerle burada gündür ne yaptığınızı soruyor."

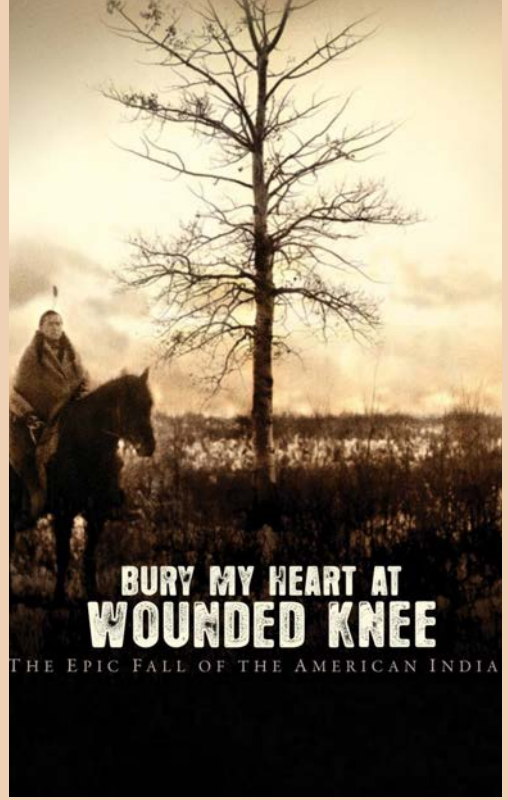
Bir NASA yetkilisinin, Ay'a gitmek üzere olduklarını, bunun için astronotları eğittiklerini anlatması üzerine Kızılderili çocuk babasının yanına geri döner... Bunun üzerine gündür hiç kımıldamadan duran yaşlı Kızılderili koşarak astronotların yanına gelir ve nefes nefese Navaho diliyle bir şeyler söyler. Söyleneni anlamayan NASA görevlileri, babasının arkasından koşarak gelen çocuğa bakarlar... Çocuk, Beyaz Adam'ın Ay'a gideceğini öğrenince babasının çok heyecanlandığını anlatır ve kendisinin Ay'a bir mesajı olduğunu, onu da yanlarında götürüp götüremeyeceklerini sorduğunu söyler. Gündür güneş altında ciddi ciddi çalışmaktan sıkılan görevliler bir teyp uzatırlar: "Babana söyle, mesajını bu teybe söylesin. Söz, giderken yanımızda götüreceğiz." Kızılderili, çocuğunun Beyaz Adam'ın sözlerini Navaho diline çevirmesinden sonra teybe bir şeyler söyler, sonra da kızgın adımlarla uzaklaşır oradan. Mesaj şöyledir:

"Bu adamlara dikkat edin! Topraklarınızı almaya geliyorlar!.."

(Sunay Akın / Onlar Hep Oradaydı)

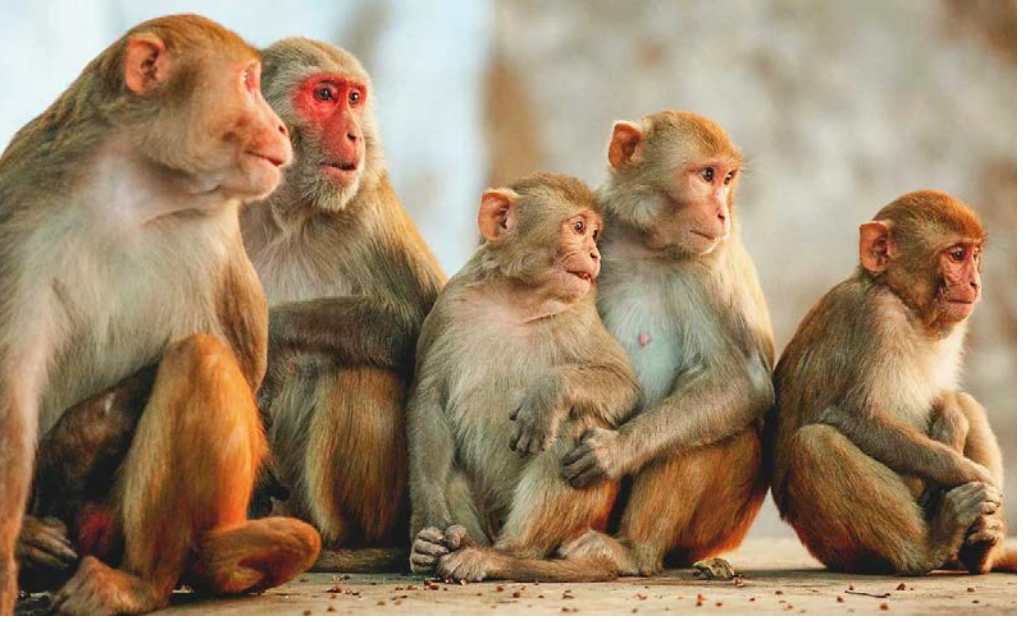

Bir Film

KALBİMİ ORAYA GÖMÜN

Western filmlerinin altın çağında, sıkça ilkel, cahil ve acilen dünya üzerinden silinmesi gereken mahluklar olarak yansıtılan Kızılderililer, Amerikalı yazar Dee Brown'ın 1970 yılında yayımlanan Bury My Heart at Wounded Knee adlı kitabı ile bir anda ülkenin gündemine oturdu. Kızılderililer'in topraklarından kovulma, asimilasyon ve toplu katliamlara kurban gitme süreçlerine onların tarafından bakan bu eser, Amerikan hükümetinin bütün bunları yaparken çevirdiği dolapları da açık açık anlatıyordu. Kitap, tam 17 dile çevrildi ve bir yıl boyunca çok satanlar listesinden çıkmadı. İşte bu eseri ekrana taşımak isteyen Yves Simoneau ve ekibi, kitabın ruhuna sadık kalarak, göz alıcı bir uyarlamaya imza attı. Esere yakışan şekilde eski model bir anlatım tekniği benimseyen ve parlak bir oyuncu kadrosunu bir araya getiren film, Kızılderili katliamına daha önce hiç bakılmayan bir taraftan bakıyor.

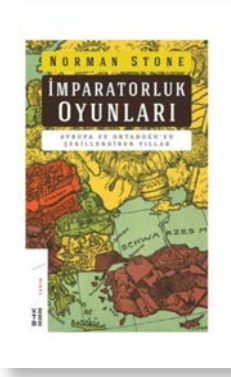

Peki Ama Neden?

Kafese beş maymun koyarlar. Ortaya da bir merdiven konur ve tepesine de ipele muz asılır. Her bir maymun merdivenleri çıkarak muzlara ulaşmak istediğinde dışarıdan üzerine soğuk su sıkılır. Her bir maymun aynı denemeyi yapar, buz gibi soğuk suyla ıslatılır. Her maymun bir defa dener bunu. Bütün maymunlar bu denemeler sonunda sırlıklam ıslanırlar. Üstelik buz gibi soğuk su sadece merdivene koşana değil, diğerlerinin de üstüne sıkılmaktadır. Bir süre sonra hangi maymun muzlara doğru hareketlenmek istese, onu diğer maymunlar engellemeye başlar. Su kapatılıp maymunlardan biri dışarı alınır, yerine yeni bir maymun konulur. İlk yaptığı iş, koşup muzlara ulaşmak için merdivene tırmanmak olur. Fakat diğer dört maymun buz gibi soğuk suyla ıslanmamak için buna izin vermezler ve yeni maymunu üstelik bir de hırpalırlar. Daha sonra ıslanmış maymunlardan biri daha yeni bir maymunla değiştirilir. Ve o da merdivene ilk yaptığı atakta dayak yer. Bu maymunu en şiddetli ve istekli döven de biraz önce diğer-

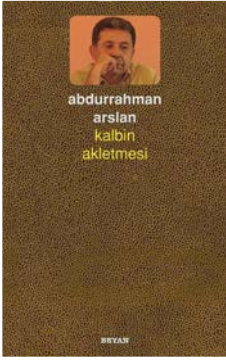
leri tarafından engellenen ve ilk dayağı yiyen birinci yeni maymun olur. Islak maymunlardan üçüncüsü de değiştirilir. Bu da ilk atağında diğerleri tarafından cezalandırılır. Diğer dört maymundan yeni gelen ikisinin en yeni gelen maymunu niye dövdükleri konusunda hiç bir fikirleri yoktur ama en iştahlı dövenler de onlardır. Sonra en baştaki ıslanan maymunların dördüncü ve beşincisi de yenileriyle değiştirilir. Ama tepelerinde o bir kangal muz hala asılı olduğu halde artık hiç biri merdivene yaklaşmamaktadır. Üstelik kafese sonradan konulan beş yeni maymun, kafesteki ilk beş maymun gibi soğuk suyla ıslatılmamaktadır. Muza ulaşmaları için görünüşte bir engel yoktur ama birbirlerini engellemektedirler. Buna organizasyonel negatif öğrenme denmektedir. Maymunlar ile insanlar arasında da büyük farklar olmadığını düşünürsek aslında toplumda çoğu durumda böyle bir engellenme ile karşılaştığımızı ve bu deney sebebiyle bu engellemelere neyin sebep olduğunu az çok anlayabiliyoruz.

Kitap

Dünyaca ünlü tarihçi Norman Stone'un kaleminden imparatorluk döneminin son büyük oyunu. Bu öyle bir oyundu ki dâhil olan herkes ve her şey değişti. Daha 100 yıl öncesine kadar güçlerinin zirvesinde olan, gözlerini Osmanlı coğrafyasına dikmiş Avrupa imparatorlukları nasil oldu da bugünkü ulus devletlere dönüştü? Oxford Üniversitesi'nde akademisyenlik yapmış, Cambridge ve Bilken'te dersler vermiş ve dönemin Başbakanı Margaret Thatcher'ın danışmanlığını yürütmüş günümüzün yaşayan en büyük tarihçilerinden Norman Stone Avrupa ve Osmanlı coğrafyasında yaşanan baş döndürücü değişimin izlerini sürüyor.

Sağlığa Karşıdaki makalelere imza atan tarih, edebiyat, tıp ve hukuk uzmanlarına göre, günümüzün hâkim sağlık anlayışına karşı olmak zorundayız. Sağlık artık hasta olmamak anlamına gelmiyor, belli bir bedensel durumu işaret ediyor. İdeolojik ve ticari bir araç haline gelmiş durumda. Ahlaki yargılarımızı sağlığa dayandırıyoruz, ürün satmak, hatta belli grupları sağlık hizmetlerinden mahrum bırakmak için sağlığı kullanıyoruz. Sağlığa attığımız nerdeyse kutsal statü, onu her türlü eleştiriden koruyor. Oysa bir doktorla hastasının uygulanacak tedaviye kuşkuyla yaklaşmaları bile sağlığın oturtulduğu zemini sarsacak, yeni ilişki biçimlerinin önünü açacaktır. Bir test aslında neyi ölçer? Uygulanacak tedavi yön-temi için hasta nelerden vazgeçecektir? Bütün bunlar gerekli midir? Sağlık endüstrisini yöneten odakların her zamankinden güçlü olduğu günümüzde, sağlığa bambaşka bir gözle yaklaşmamız şart. Sağlığa Karşı bu konudaki temel ipuçlarını sunan mükemmel bir kaynak.

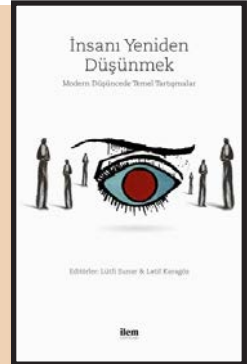

Düşüncenin geçmişi ve bugünü yanında istikbali üzerine odaklanan kitabın hedefi, İslâm düşüncesinden Batı düşüncesine, tasavvuftan modern dönemde tasavvufa, entelektüel geleneğimizin temsil gücü yüksek isimlerinden Gazzâlî'den İslâm düşüncesinin Batıya etkisine, çağdaş İslâm düşüncesinden Fazlur Rahman'a İslâm düşüncesinin genel bir seyrini vermektir. İslâm düşüncesinin parlak döneminde din ile felsefe arasındaki gerilimle Grek tarzı felsefe yapma biçiminin tek boyutluluğunu irdeleyen kitapta, İslâmçılık ve çağdaş İslâm siyaset düşüncesinin müktesebatının derinlikli/eleştirel bir değerlendirmesi de tartışmaya dâhil ediliyor.

Kalbin Akletmesi, günümüzde Müslümanların kendilerini kökleri pozitivist anlayışa dayanan fikri kalıptan yeterince kararlı biçimde sıyrarak usul ve esasa bağlı olarak özgün bir düşünme biçimi geliştirmelerinin nasıl mümkün kılınabileceğini araştırıyor.

Modernite, insanın mahiyetine dair klasik tasavvurları radikal bir şekilde dönüştürerek insanlık tarihindeki en önemli kırılmalardan birini ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple modern döneme ilişkin doğru kavrayışa ulaşmanın bir yolu. İnsan tasavvurunun bu dönemde geçirdiği dönüşümleri tespit ve analiz etmekten geçer.

Bu kitapta ağırlıklı olarak insanın mahiyetine dair, modern Batı düşüncesindeki tartışmalar ele alınmakta; çeşitli ilmi disiplinlerin oluşumunda ve dönüşümünde bu alanlardaki farklı insan tanımlarının etkisi değerlendirilmektedir. Ayrıca kitap, modernlikle birlikte ortaya çıkan dönüşümlerin İslâm dünyasındaki insan tasavvurlarını nasıl etkilediği sorusuna cevap sağlayacak şekilde, çağdaş İslâm düşüncesinde yer alan çeşitli tartışmalara da yer vermektedir. Bu sayede okuyucular, köklü bir biçimde değişen evren ve insan tasavvurunun eş düzeyli ve eş zamanlı etkilerini takip etme imkânı bulacaklardır.

Bulaşıcı bir hastalıktır, insanın bozulması. Çabuk geçiyor, birinden ötekine bu hastalık. Nasıl geçilir bu salgının önüne? Düşünüyor muyuz? İlk şart düşünmektir. Onun için de ilk işimiz düşünmek olmalıdır. Zaten Kur'an-ı Kerim'de de "Hiç düşünmez misiniz?" ayeti yer almaktadır. Düşünen insan bu niteliği ile her şeye tanık oluyor demektir.

Nuri PAKDİL

Dünyada halen modernizme ve dolayısıyla da kapitalizme direnen tek kültür havzası olarak İslam dünyası kaldı.

Hem hayat tarzı, hem önerdiği ekonomik-siyasal modelleri, hem de önerdiği insan tipiyle kapitalizm ve modernizme muhalif, uzlaşmayan değerler ihtiva ediyor. Yani hala helal ve haramdan bahsediyorsa, israftan bahsedebiliyorsa, bireysel düzeyde bile olsa, her Müslüman kapitalizme kafa tutuyor, alternatif sunuyor demektir. Bu hal potansiyel olarak dehşetli bir meydan okumadır. Hiçbir kültür, ne Rus, ne Çin ne Budizm ne Hinduizm bu anlamda böyle bir meydan okuma içermiyor. Onlarıncı ancak mistik motivasyonlar, takviye eden işlevler yüklenebilir ama İslam gücü elinde olmadan bile küresel sisteme karşı sahip çıktığı değerler sistemiyle alternatif oluşturabilir ama bu durum aynı zamanda tehdit de oluşturuyor, meydan okuyor...

Akif EMRE

İlkokuldan profesörlüğüme kadar bütün eğitimimi bu ülkede aldım. Birilerinin Oxford, Sorbonne mezunu olmakla övündüğü bir süreçte ben her şeyimle bu ülkenin imkânlarıyla ilerledim. Ben bu ülkenin sermayesiyim ve bu sermayenin karşılığı olarak da ülkeme bir görev borcum var. Güven ve görev borcu. Hayatta en hakiki mürşit ilim değildir, güvendir.

Gençliğin verdiği zıppıklıkla Kanada'da üniversiteden gelen bir davet üzerine oraya gidecektim. Babam bana dedi ki, "Sen bu ülkenin imkanları ile bu noktaya geldin, ülkenin borcunu ödedin mi ki gidip başka bir ülkenin sermayesi olup oraya hizmet edeceksin? Önce bir utanmayı öğren ve utan bakalım, ondan sonra ne yapacaksın karar ver". Ben utanmaya o gün başladım. Ve o günden sonra da utanmam hep artarak devam etti. Ben sadakat, güven ve utanma duygumu bu topraklardan ve babamdan aldım. Bugün işte sizler de beni biraz daha utandırdınız. Beni bu payeye layık görerek utanmamı artırdınız ve bu topraklardaki vefa duygusunun ölmediğini bir kez daha gösterdiniz.

Prof. Dr. Ş. Teoman DURALI

"Sizi sömürgeleştiren yabancıların sizde yarattığı en büyük yıkım, zamanla kendinize onların gözüyle bakmanızı sağlamalarıdır."

Frantz Fanon

Lilax®

Lilax®
kids
Since 1990

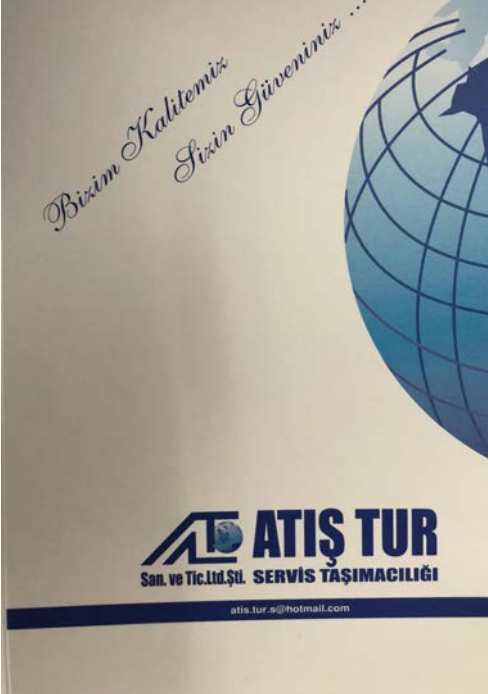
Lilax®
baby

ULUDAĞ³

KUYUMCULUK & MÜCEVHARAT

Tel: (0.224) 224 00 62
Kapalı Çarşı No: 29-31 BURSA

RUMELİ
KUYUMCULUK

Gökçe Mah. 10. İsimsiz Sk. No: 5/A Nilüfer/BURSA
Tel: 0 224 495 10 11 atis.tur.s@hotmail.com

ONUR

REKLAM - TABELA

Adem - Mümin
ÇETİNBUDAK

- * Dijital Baskı
- * Işıklı Tabela
- * Işıksız Tabela
- * Vitrin Yazıları
- * Araç Üstü Yazıları
- * Bez Afiş
- * Branda Üstü Yazıları

Tel: 0. 224 222 89 49

Gsm: 0.537 271 96 31

Tahtakale Mh. Çelebiler Cd. Akarsu İpekçi
İşh. No: 24 BURSA

HASAN BASRİ KARNABAK
YORGAN-YASTIK-ÇAMAŞIR-ÇORAP

Adres:

Tahtakale Mh. Akarsu 1 İpek İş Sarayı
No: 24 Osmangazi/BURSA

“ Bilgi her faaliyetin
ana hedefidir”

İyi hazırlanmış yayınlar
sizi hedefinize ulaştırır.

“ANAOKULUNDAN ÜNİVERSİTEYE”

Okula Yardımcı / Sınavlara Hazırlık

TÜM YARDIMCI KAYNAK KİTAPLAR

DENEME SINAVLARI

ÖLÇME / DEĞERLENDİRME

Kayhan Mah. Kirişçikızı Çıkmazı

No:10 Osmangazi/BURSA

Gsm: (0544) 972 59 70

basaridergisiyayinlari@gmail.com

(0224) 220 63 61

Afrika'nın uçsuz bucaksız topraklarında ilkbahar yağışlarıyla oluşup yaz sıcaklığında yok olan geçici göller vardır. "Sular yükselince balıklar karıncaları yer, sular çekilince de karıncalar balıkları..." Yani üstünlük bugün karıncadaysa yarın balığa geçebiliyor ya da tam tersi. Karınca ya da balık olmanın sağladığı üstünlüğe sevinmek kendimizi kandırmaktan öte bir anlam taşımıyor, çünkü kimin kimi yiyeceğini gerçekte suyun hareketi belirliyor.

Çok fazla düşünmenizi istemiyorlar. Bu yüzden tüm dünya gün geçtikçe eğlenmeye, medyayla, televizyon programlarıyla, lunaparklarla, uyuşturucuyla, alkolle ve aktivitelerin her çeşidiyle dolu hale geldi, insanların zihnini meşgul tutmak için.

Yani çok fazla düşünmeniz, önemli insanların işine gelmiyor. Uyanmanız ve anlamanız gerek ki, hayatınızı yönlendiren insanlar var ve siz bunun farkında bile değilsiniz.

(Jordan Maxwell - Zeitgeist (2007))